

Nesezdané rodiny očima veřejnosti

Anna Konečná

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Anna KONEČNÁ**
Osobní číslo: **H09368**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Nesezdané rodiny očima veřejnosti**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti sociologie rodiny.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KIMPLOVÁ, Tereza. Základy psychologie manželského a rodinného soužití. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7368-619-2.

MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. 2. vyd. Praha: SLON, 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.

PLAŇAVA, Ivo. Manželství a rodina: Struktura, dynamika, komunikace. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-039-2.

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-250-8.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jarmila Šťastná
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

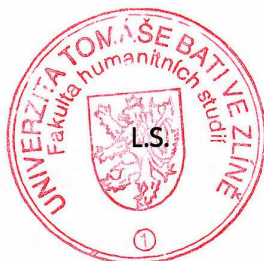
30. listopadu 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Aněžka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

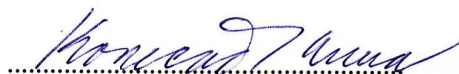
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 2.4.2012.

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou nesezdaně žijících párů, které vychovávají děti. V teoretické části jsou rozebrány základní pojmy, jako je rodina, manželství a nesezdané soužití a další pojmy, jež se k tomuto tématu vztahují. Praktická část je věnována zjišťování pohledu společnosti na takto nesezdaně žijící rodiny. Zjišťuji, zda podle veřejnosti může nesezdané partnerské soužití ovlivnit základní rodinné funkce, a také zda dnešní společnost vzniku takovýchto soužití přispívá či ne.

Klíčová slova: rodina, manželství, nesezdané soužití

ABSTRACT

The bachelor work deals with living unmarried couples raising children. The theoretical part deals with basic concepts such as family, marriage and cohabitation, and other terms which relate to this topic. The practical part is devoted to identifying the perspective of living on such unmarried families. I find that the public may, by unmarried cohabiting affect basic family functions, and whether today's society of coexistence of such contribution or not.

Keywords: family, marriage, unmarried cohabitation

Tímto bych chtěla poděkovat Mgr. Jarmile Šťastné za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytovala při zpracování mé bakalářské práce. Dále děkuji rodině za morální podporu a klidné pracovní prostředí.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 RODINA	13
1.1 RODINNÉ PROSTŘEDÍ	14
1.2 TYPY RODINY	15
1.3 RODINNÉ FUNGOVÁNÍ.....	15
1.4 FUNKCE RODINY	17
1.5 VÝCHOVNÉ STYLY	18
1.6 DNEŠNÍ RODINA.....	19
2 MANŽELSTVÍ	23
2.1 MANŽELSTVÍ JAKO NOVÁ ROLE	24
2.2 VÝVOJOVÁ STADIA MANŽELSTVÍ.....	25
2.3 OČEKÁVÁNÍ OD PARTNERA	26
3 NESEZDANÉ SOUŽITÍ	28
3.1 ROZVOJ NESEZDANOSTI.....	28
3.2 ČTYŘI ZÁKLADNÍ PODOBY NESEZDANÉHO SOUŽITÍ	29
3.3 SOUČASNÁ SITUACE	30
3.4 VLIV NESEZDANOSTI NA DÍTĚ	31
3.5 DŮVODY VZNIKU NESEZDANOSTI	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 VÝZKUM POSTOJE VEŘEJNOSTI K NESEZDANÝM RODINÁM	34
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	34
4.2 VÝZKUMNÉ CÍLE.....	34
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
4.4 METODA VÝZKUMU	35
4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB VÝBĚRU RESPONDENTŮ	36
4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	36
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEHO INTERPRETACE	37
5.1 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	62
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
SEZNAM TABULEK	66
SEZNAM OBRÁZKŮ	67

SEZNAM PŘÍLOH.....	68
---------------------------	-----------

ÚVOD

V posledních několika desetiletích se společnost potýká s řadou změn. Ty se dotýkají každého z nás. Dochází k odkládání sňatků a navyšuje se věk lidí vstupujících poprvé do manželství. Ženy se vlivem emancipace stávají ekonomicky soběstačnější a mění se jejich priority a zejména rodinný život. Dochází k oddalování mateřství a nárůstu rozvodovosti. Mění se styl soužití partnerů, dochází k nárůstu kohabituujících párů, které upouští od možnosti vstoupit do manželského svazku. Zůstávají v dlouhodobém nesezdaném soužití a mnohdy v něm i přivádí na svět děti.

Právě problematikou nesezdaných párů vychovávajících děti, dále označovaných jako nesezdané rodiny se budu v bakalářské práci zabývat. Tuto problematiku jsem si zvolila právě proto, že momentálně žiji v nesezdaném partnerství s přítelem a společně vychováváme naši dceru. Množství literatury zabývající se problematikou nesezdaného soužití není zcela dostačující, tento jev zatím není mnoha autory popisován.

Výskyt nesezdaných partnerských soužití se objevuje i v zahraničí. Ve státech jako je například Švédsko tvoří tato soužití asi 30 % všech partnerských svazků, stejně je tomu i v jiných evropských zemích. S výjimkou silně katolicky založených států, jako je například Itálie.

Nutnost sňatku, jakožto základního stavebního kamene rodiny se zejména u mladých párů odsouvá na později. Velmi často spolu mladí jedinci sdílejí domácnost a bydlí tzv. na zkoušku. Poté volí, buď rozchod, nebo manželství. Nejčastěji je očekávání narození potomka pobídkou ke vstupu do sezdaného svazku. Avšak v současnosti mnoho párů ani kvůli dítěti do manželství nevstupuje a naopak zůstává v nesezdaném soužití.

Tato problematika se vztahuje k oboru sociální pedagogika, který studuji. Ať už z pohledu současné rodiny, druhu partnerského soužití či celkově vlivem na sociální vztahy ve společnosti.

Bakalářská práce se skládá ze dvou hlavních částí, a to teoretické a praktické. Teoretická část je členěna do tří kapitol.

V první kapitole blíže specifikuji pojem rodina, rodinné prostředí, fungování. Charakterizuji dnešní rodinu, její funkce a další pojmy sní související.

Druhá kapitola přibližuje pojem manželství, jež je opakem nesezdaného partnerství.

Ve třetí kapitole se věnuji přiblížení problematiky nesezdaného soužití, jeho členění a stávajícím rozvojem vzniku takovýchto svazků.

Setkala jsem se s rozličnými názory společnosti na nesezdané rodiny. Někteří je odsuzují, druzí jsou k nim lhostejní. V praktické části mé práce budu tyto postoje společnosti k nesezdaným rodinám blíže zkoumat. Zajímá mě také o názor společnosti na vliv nesezdanosti na rodinné funkce a také otázkou, jaký důvod pro takovéto soužití považuje společnost za nejčastější.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Tento pojem se dotýká každého bez výjimky. Nezbytná součást každého jedince, která se na něm více či méně promítne je právě rodina. Přestože prošla řadou změn a některé její funkce se změnili, stále zůstává nenahraditelnou základnou vývoje člověka. Vymezení pojmu rodiny je v současnosti však velmi obtížné. Dle českého statistického úřadu se 40 % dětí rodí mimo manželství. Což značí změnu v pohledu na nutnost manželského svazku partnerů přivádějících na svět dítě. Existuje nesčetné množství definic rodiny. Já osobně se nejvíce ztotožňuji s touto.

Rodina je: „sociální společenská jednotka, jež zahrnuje vztahy mezi mužem a ženou, rodiči a dětmi v užším nebo širším smyslu a jejíž členové si navzájem poskytují morální a materiální pomoc a starají se jeden o druhého“. (Hladík, 1996, s. 41) K této definici se přikláním zejména proto, že nijak nevyzdvihuje nutnost sezdanosti. Vystihuje nutnost vzájemné pomoci a opory jak finanční, tak citové a tu považuji v rodině za stěžejní.

Přes všechny problémy a trable, jimiž si rodina ve svém historickém vývoji prošla, zůstává i na počátku nového století nepostradatelnou a těžko nahraditelnou institucí, jak pro dospělého člověka, natož pak pro dítě. Má nezastupitelnou úlohu při předávání hodnot z generace na generaci, funguje jako jeden z nejvýznamnějších socializačních činitelů. Stojí na počátku rozvoje osobnosti a má možnost ho v různých rozhodujících fázích ovlivňovat. (Kraus, 2008)

Prvním modelem společnosti, se kterým se dítě setkává, je právě rodina. Ta formuje jeho osobní vývoj a vztahy k jiným lidem. Rodina zabezpečuje dítěti podporu, vytváří hodnoty a vystavuje dítě určitým konfliktům. Tím zajišťuje a předává dítěti nejpodstatnější sociální dovednosti. Bez nich by se v dospělosti neobešlo. Rodina tak plní svou socializační funkci. Rodina respektuje zásadní pravidla společnosti a jejího fungování, je unikátní a nenahraditelnou institucí. Výchova dětí by bez osobního zaujetí rodičů na osudu dítěte nebyla možná. Bez nich by nemohl probíhat zdravý tělesný i duševní vývoj dítěte. Stejně tak má rodina nezastupitelnou roli v oblasti poskytování bezpečného stabilního domova. (Matoušek, 2003)

Pro růst a vývoj dítěte je důležité také optimální rodinné prostředí.

1.1 Rodinné prostředí

Psychologie rodiny dlouhou dobu nebrala vliv rodinné prostředí na vývoj jedince v potaz, navzdory tomu, že jedince významně ovlivňuje právě prostředí, kde vyrůstá a žije.

Jak víme: „Rodina je primárním kontextem lidské zkušenosti od kolébky až po hrob“. (Sobotková, 2001, s. 9)

Rodinné prostředí je utvářeno vlivem několika důležitých faktorů. A to jsou zejména:

1. Demograficko-psychologické podmínky rodinného prostředí, mezi které řadíme dva základní okruhy problémů. A to zejména:

- celkovou strukturu rodiny a vliv působení matky, otce, sourozenců a prarodičů. Jedná se zejména o rozdíl v úplnosti a neúplnosti rodin. Ale také počet dětí, jenž může způsobit výchovné problémy. Ať už velký počet dětí, ba naopak život jedináčků, zvyšuje nároky na rodiče. Mezi časté jádro vzniku problémů řadíme i věkové rozdíly mezi sourozenci.

- rovinu vztahů uvnitř rodiny, určující její stabilitu, emocionální základ atmosféry rodinného prostředí a přítomnost a rozvoj všech dimenzí rodinného života. Demokratizace se promítnula do vztahů mezi rodiči a dětmi, které považujeme za nejdůležitější.

2. Materiálně-ekonomické faktory rodinného prostředí, které dělíme do několika skupin:

- zaměstnanost rodičů a sní spojený vliv na děti,
- charakterové vlastnosti bydlení, vybavení domácnosti a úroveň kvality bydlení,
- finanční zázemí,
- životní styl rodiny,
- technické prostředky a jejich vliv na životní styl rodiny a zájmové aktivity dětí a jejich schopnosti přípravy do školy.

3. Kulturně-výchovné oblasti rodinného prostředí ovlivňují tyto oblasti:

- vzdělání rodičů a jejich hodnotová orientace,
- stravovací návyky, využívání volného času, využívání masmédií a celkové utváření životního stylu,

- přítomnost podmínek a pedagogických prostředků v rodinném prostředí, jež ovlivňují tvorbu postojů dětí ke vzdělání, práci, kultuře, společnosti a celkovému životu. (Kraus, 2008)

Rodinu stejně jako její prostředí si nevybíráme, jsou rozličné. Každé má svou charakteristiku a ne vždy je zajištěno dokonalé fungování. V současné době existuje nepřeberné množství rodinných typů.

1.2 Typy rodiny

Rodinu podle Krause (2008) popisujeme jako institucionalizovaný sociální útvar, složený minimálně ze tří osob. Mezi nimi se vyskytuje rodičovské, příbuzenské či manželské pouto. Základem rodiny ve všech společnostech je muž a žena, žijící v nějaké formě partnerství či manželství. Důležitým znakem rodiny je přítomnost minimálně jednoho dítěte bez ohledu na jeho věk.

Rozlišujeme několik základních typů rodiny. Liší se počtem členů, plněním svých funkcí a také dobou vzniku. Jak uvádí Kraus (2008): Rodina, kterou tvoří rodiče (rodič) a děti bývá nazývána rodinou **nukleární** (jadernou). Rodinu rozšířenou o blízké příbuzné, prarodiče, bratrance, strýce, tety apod. označuje termín **rodina rozšířená (velká)**. Rodina, v níž jedinec vyrůstá v období dětství, nazýváme **rodinou orientační**, rodinný svazek, který dítě později samo zakládá, označujeme jako **prokreační**. Z hlediska průběhu socializace má zásadní význam, do jaké míry se daří rodině vypořádat s funkcemi, které má plnit. Hovoříme proto o rodině **funkční** (všechny své funkce plní přiměřeně), **dysfunkční** (některé funkce nejsou plněny dostatečně, celkový život rodiny však není zásadně ohrožen) a **afunkční** (rodina nezvládá své základní funkce, je vnitřně rozkládána a zásadně dochází k narušení i socializačního vývoje dítěte).

Typologii podle Krause uvádím zejména proto, že je mi v současnosti při studii nejbližší. Pro optimální chod rodiny je však také nezbytná komunikace, stabilita a funkčnost vzájemných vztahů.

1.3 Rodinné fungování

Rodina vytváří prostor, kdy jednotlivec může být sám sebou díky pohledu svého partnera. Citová náklonnost jako jediná dokáže zobrazit pravou identitu jedince, která se mnohdy

skrývá pod zástěnou sociálních rolí a logikou materiálního zájmu. Komunikace partnerů splňuje základní předpoklad vzniku opěrných bodů. Ty zajišťují stabilitu sociálně vymezeného světa a také částečně jednotu a stabilitu obou partnerů. (Singly, 1999)

Mezi komponenty zdravého rodinného fungování zahrnuje zejména rodinnou organizaci, komunikaci a vývoj rodiny a jejího systému přesvědčení včetně rodinných mýtů. V oblasti rodinné organizace se soustředíme především na to, jaká je efektivita organizace rodiny ve vztahu k její struktuře. Rodiny se liší svou konfigurací a způsobem organizace, všechny mají možnost optimálního fungování. Pro udržení kompletního fungování rodinného systému jsou nejdůležitější komunikační procesy. Způsob a styl komunikace tvoří typickou atmosféru uvnitř rodiny a ovlivňuje tak její funkčnost. Řadíme k ní toleranci, důvěru, otevřenost vyjadřování. (Sobotková, 2001)

V případě společenského vzestupu obou manželů přichází potíže, kdo a v jaké míře se bude věnovat dětem a domácnosti. Většinou pomáhají prarodiče, pokud ovšem rodiče přesunou povinnosti na nejstarší dítě nebo se objeví nezájem o děti, vzniká problém. Výchovu dětí v současné době poznamenává také zvyšující se tlak na jejich školní výkony. Snaha zaplnit jejich volný čas kroužky a zájmovými činnostmi. A také uplatňování „hmotné stimulace“ a používání tělesných trestů. (Kimplová, 2008)

Dalším důležitým bodem pro funkčnost rodin je identita. Ta je chápána jako soudržnost, povědomí toho, že patříme k sobě a lišíme se od jiných rodin. Vztahový rámec, sdílený všemi členy rodiny podobně. Podmínkou udržení rodinné celistvosti je rodinná stabilita. Pokud není stabilita, není ani soudržnost. Pro fungování rodiny je důležitá i schopnost adaptability-přizpůsobivosti. Schopnost měnit se v závislosti na vnitřních i vnějších změnách, jimiž si rodina prochází. Po snížení adaptability a schopnosti komunikace, díky nejasným pravidlům, kompetencím a nejasnými vztahovými rolemi mezi členy se rodina stává dysfunkční. Funkční rodina by měla mít pevně vymezeny a stanoveny hranice mezi jednotlivými členy rodiny a ty by měla respektovat a dodržovat. Hranice se liší v průběhu vývoje, a také v závislosti na situaci. Neméně důležitým faktorem fungující rodiny je také soudržnost a spojenectví v rodině. (Kimplová, 2008)

Rodina se vyznačuje také několika základními funkcemi, které jsou důležité nejen pro ni samotnou, ale pro celou společnost.

1.4 Funkce rodiny

Rodina bývá velmi často jediným opěrným bodem, kam se mohou její členové uchýlit. Plní řadu určitých funkcí, které prošly ve svém historickém vývoji změnami. Některé z nich nyní přejímá za rodinu stát, což považujeme za negativum. Mezi základní funkce dle Krause (2008) patří:

Biologicko-reprodukční funkce rodiny, ta má význam pro společnost i jedince, tvořící rodinu. Pro úspěšný rozvoj společnosti je nezbytná existence stabilní reprodukční základny. V současnosti je ve většině vyspělých zemí dítě chápáno jako brzda profesního růstu a seberealizace obou rodičů. Rodiny vyznačující se nízkými příjmy si dítě nemohou dovolit, stává se pro ně nedosažitelným přepychem. Zejména z těchto důvodů sledujeme v posledních letech snížení porodnosti v těchto zemích. Stupňuje se výskyt jedináčků v rodinách a také se zvyšují počty mladých rodin, které o rozšíření populace ani neuvažují. Také ženy se zejména z důvodu svého kariérního růstu a měnící se pozice ve společnosti stávají matkami mnohem později, než jak tomu bylo dříve.

Další je **sociálně-ekonomická** funkce rodiny. Rodina tvoří významný prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Jednotlivé členové rodiny výkonem svých povolání přispívají do výrobní i nevýrobní sféry. Rodina sama se stává významným spotřebitelem, na kterém závisí tržní hospodářství. Špatná funkčnost ekonomiky, projevovaná hmotným nedostatkem rodin, má v současnosti za následek nezaměstnanost a zvyšování životních nákladů. Přesto dnes existují rodiny, jež představují samostatnou ekonomickou jednotku nebo tak fungují alespoň z části.

Funkce **ochranná** spočívá v zajišťování základních životních potřeb. Zejména biologických, hygienických a zdravotních a to nejen u dětí, ale u všech členů rodiny. Stává se více zainteresovanou a očekává se od ní větší spolupráce a spoluúčast při plnění. Pacienti jsou dříve propuštěni do domácí péče, preventivní a jiné prohlídky již neorganizují školy, některé léčebny zanikají a za péči si lidé musí platit.

Rodina dítě vychovává, učí ho základním návykům a zvyklostem. Připravuje ho na život ve společnosti. Jedná se o **socializačně-výchovnou** funkci rodiny. Hlavní úlohu rodiny v rámci socializace tvoří příprava dětí a mladistvých pro vstup do praktického života. Nesmíme opomenout ani vliv mladší generace na starší, zejména v oblasti moderních komunikačních prostředků. Dochází k prodlužování doby soužití tří generací, narůstá tedy i do-

sah socializace dětí na rodiče a prarodiče. Setkáváme se i s přenášením odpovědnosti za výchovu na školu. Rodiče mnohdy očekávají, že učitelé svým profesionálním přístupem nahradí chyby, jichž se sami na svých dětech dopustili. Ty jsou způsobovány rozličnými nevhodnými přístupy ve výchově. Ať už přemírou liberalitu, přes hýčkání, „hypocondrismus“ až po autoritativní až tvrdý přístup. Vztah zahrnující partnerství a možnost diskuze, označovaný za demokratický přístup, je tím neoptimálnějším. (Kraus, 2008)

Emocionální funkce rodiny je ovšem zásadní a nezastupitelná. Tolik potřebné citové zázemí, pocit sounáležitosti, lásky, bezpečí a jistoty nikdo jiný nenahradí. Je smutné, že v důsledku změn můžeme pozorovat nárůst počtu rodin, jež tuto funkci plní jen s velkými obtížemi a mnohdy dokonce vůbec. Tím narůstá i počet citově deprimovaných a týraných dětí.

S jinou typologií rodinných funkcí se setkáváme například u Ireny Sobotkové, přesto nedochází k větším rozdílům. Rodinné funkce se zásadně neliší ani u jednoho z autorů a ve výsledku vystihují totožné.

1.5 Výchovné styly

Rodina funguje na základě svých funkcí, za důležitý považujeme ale také styl výchovy. Ten se v jednotlivých rodinách liší.

Dle Čápa (2007) rozlišuje tři základní styly výchovy:

- *Autokratický* (autoritativní) styl vyznačující se častou přítomností rozkazů a trestů, nízkým respektováním a vnímáním potřeb a přání dítěte. Dítě je málo samostatné a nevyvíjí vlastní iniciativu. Poznávají ho úsudky a rozhodnutí rodičů.
- *Liberální* styl výchovy rodičů naopak dítě nesměruje a neřídí téměř vůbec. Rodiče na dítě přímo nekladou žádné požadavky, a pokud ano, pak je nijak nekontrolují a nepocítují potřebu jejich důsledného plnění.
- *Sociálně integrační* (demokratický) styl výchovy podporuje vlastní iniciativu dětí, uděluje méně příkazů. Rodiče se snaží působit příkladem pro své děti, neuplatňují časté tresty a zákazy, naopak kladou důraz na komunikaci a společné řešení problémů.

V některých rodinách dochází k prolínání jednotlivých stylů. Za nejprospěšnější styl osobně považuji demokratický styl, jenž se vyznačuje jistou političností. Domluva a komunikace zde stojí na prvním místě. Ovšem tak jako je každý člověk jiný, jsou jiné i děti. Ne všechny situace se vždy dají řešit bez trestů, proto ve výsledku záleží na aktuální situaci.

Vlivem rozvoje společnosti dochází k rozvoji a několika změnám také u rodin. Proto považuji za důležité vymezení pojmu dnešní rodina.

1.6 Dnešní rodina

Pád komunistického režimu v Československu zapříčinil řadu změn v oblastech společenského řízení, občanských svobod a znovuoobnovení společenských kapitalistických výrobních vztahů. Důsledkem těchto změn došlo k proměně prostředí nejen okolo nás, ale i celé české společnosti. Zvýšil se důraz kladený na samostatnost a zodpovědnost každého jedince, za jeho rozhodování o svých činech, své budoucnosti a životě. Společnost se přetváří a stává se z ní spíše společnost občanská. Tyto změny skýtají nové možnosti pro každého jedince, ale také kladou nároky na jeho schopnost a ochotu tyto změny přijímat. Týkají se ať už způsobu myšlení, uvažování, chování, jednání či preferování vlastních hodnot. Věk jedince ovlivňuje často schopnost procesu přizpůsobení na nové společenské podmínky. Starší generace proces adaptability mnohdy zcela vylučuje i z ideologických důvodů. (Veselá, 2003)

Za velmi pozitivní považujeme přínos změny společenského systému do oblasti společensko-ekonomické. Přinesla vyšší možnost vzdělávání na domácích i zahraničních vysokých školách, volné cestování, a spoustu dalších kladů. Ovšem u řady jedinců klesla hladina morálních zábran. Vzrostla kriminalita, drogová závislost i šíření prostituce, a to zejména dětské. Všechny tyto společenské změny zanechaly taky významný vliv i na rodině. (Veselá, 2003)

Jak uvádí Kraus (2008) dnešní rodina se mění a tradice přestávají platit. Zejména institucionální spojení právně ošetřeným manželským svazkem není vždy nutnou podmínkou rodinného života. V současnosti výrazně přibývá soužití, kdy toto kritérium naplněno není. V důsledku toho přibývá dětí, které se rodí mimo legitimní manželství, v současnosti se jejich počet odhaduje asi na třetinu z celkového počtu. I taková soužití však mohou fungo-

vat jako rodina a splňovat další důležité znaky rodiny. Tedy, že její členové bydlí v jedné domácnosti a spolupracují vzájemně při dělbě práce.

Ve vývoji současné české rodiny se vyskytují tyto trendy:

- tendence odkládat sňatky,
- tendence zakládat rodiny neformálně, bez sňatku,
- zvyšování rozvodovosti,
- tendence omezovat počet dětí v rodině,
- prodlužování doby, po kterou děti a rodiče žijí spolu.

Uvedené trendy ve značné míře poukazují na zvyšující se prosazování vlastních zájmů před zájmy rodinnými. (Kimplová, 2008)

Já osobně jako nejvíce problémový vnímám trend zvyšování rozvodovosti. Česká republika patří k zemím s nejvyšším výskytem rozvodů. Rozpadá se téměř každé druhé manželství (dle Českého statistického úřadu činila úhrnná rozvodovost za rok 2011 46,2 %). Bezprostřední kontakt s oběma rodiči je tak pro děti po rozvodu rodičů značně omezen. A tím, koho rozvod zasáhne nejvíc, bývají paradoxně vždy právě děti.

Nesmíme opomenout také vzrůstající diferenciaci v oblasti socioekonomické úrovně. Velká část domácností se pohybuje v nižších příjmových pásmech. Svou ekonomickou situaci mnohdy řeší půjčkami, neúměrně se zadlužují, a tím se často dostávají až k hrozbě sociálního vyloučení. Do této situace se nejčastěji dostávají právě mladé rodiny s dětmi. (Kraus, 2008)

Česká rodina prošla v posledních několika desetiletích řadou podstatných změn. Tuto změnu v nemalé míře způsobilo zejména zranění společenské organizace. Hospodářská moc je závislá více na schopnosti jednat s lidmi a na intelektu, a tím jsou muži i ženy obdařeni stejně. Dřívější fyzicky namáhavé práce, které byly závislé na mužských tělesných předpokladech a síle jsou dnes již spíše minulostí. Námaha spojená s chodem domácnosti díky mnoha vynálezům také téměř vymizela. Život jedinců se o mnoho prodloužil. Předpoklad, že se minimálně jeden z rodičů nedožije dospělosti svých dětí, ohromně klesl. (Možný, 2000)

Zásadní změna dle Možného (2000) nastala na konci 20. století vynálezem a rozšířením možnosti antikoncepce. Přírodou předurčené spojení sexuální slasti s reprodukcí rodu již není platné. Slastné okamžiky nyní lidé mohou prožívat bez nutnosti následné péče o po-

tomstvo. Rozhodnutí o tom, kdy se dítě narodí a zda vůbec má v rukou žena. Pokud se rozhodne děti nemít nikdy, nezpůsobí to pro ni žádné omezení v sexuálním životě. Vyskytla se i možnost později ovlivnit již vzniklé početí, za pomoci umělého přerušování těhotenství. Ženy se postupně vymaňují z pouhého soukromého rodinného života do širšího společenského světa. Ovšem to přináší pro naši společnost krutou daň. A to nejen úpadek rodinného života, ale i celkový pokles porodnosti pod míru produkce.

Mnohdy slyšíme o krizi či také konci rodiny, který nastal. Důvodem je zejména přejímání funkcí rodiny jinými sociálními institucemi.

Manželství jako forma legalizace partnerského vztahu dle Krause (2001) již není nutnou podmínkou rodinného života. Současná volnost v zakládání rodin způsobuje zvyšující se počet rodin založených na soužití partnerů bez nutnosti uzavření manželství.

Klesá počet dětí, mění se celková struktura rodin. Vícegenerační soužití se vyskytuje v nižší míře, zvyšuje se počet osob spravujících jednočlenné domácnosti.

Mladá generace má vzrůstající socializační vliv na starší členy rodiny z důvodu delšího sdílení společné domácnosti s rodiči. Lidé se stávají rodiči ve stále vyšším věku. Děti přichází na svět až po určité době partnerského či manželského soužití. Tím se zvyšuje i věk, kdy se jejich rodiče stávají prarodiči. Rodiče tráví stále více času v zaměstnání a velmi se zkracuje čas trávený s dětmi. A to zejména u malých a předškolních dětí. Problémem je také kvalita tráveného času s dětmi. Rodiče jsou ovlivňováni užíváním médií a rodina se tak ubírá jiným směrem. (Kraus, 2001)

V neposlední řadě, jak uvádí Kraus (2001), také přibývá takzvaných dvoukariérových manželství, a to z důvodů vzrůstajících kariérních možností a zaměstnanosti, zejména u žen.

Existuje samozřejmě celá řada dalších faktorů, které na rodinný život působí. Ať už demokratizace, urbanizace či otázky proměn životního stylu a další.

Otázkou zůstává, kam se bude nadále dnešní rodina a její život ubírat, zda není na místě se zamyslet nad současnou situací. Uvědomit si důležitost a nezbytnost rodiny a silného sociálního zázemí. Rodina není jen pojem, rodina je to, co nás pojí. Rodina je instituce, jež formuje každého jedince. Je jen na nás, zda se staneme součástí koloběhu neustálých změn nebo se vrátíme k původnímu smyslu rodinného života.

Dalším pojmem, který se k rodině úzce pojí, tedy alespoň doposud tomu tak bylo, je manželství.

2 MANŽELSTVÍ

Manželství již od nepaměti zpečetuje vztah muže a ženy a to jak po právnícké, tak po lidské stránce. Manželský svazek upevňuje partnerství dvou lidí, jež spolu chtějí založit rodinu a trávit zbytek života. Stejně jako rodina i manželství a jeho podoba se mění. Počet sezdaných párů neustále klesá. Ať už z důvodů finančních či se sňatkem spojeným pocitem přílišné svázanosti s partnerem. Přesto manželství stále zůstává u mnoha jedinců životní prioritou. Mezi pozitiva manželského svazku řadím zejména pocit větší jistoty ve vztahu a sním spojené pevnější zázemí pro případné děti.

Manželství definujeme jako: „vztah mezi mužem a ženou legitimovaný náboženstvím nebo právem, jehož tradičním účelem je založení rodiny a výchova dětí.“ (Matoušek, 2008, s. 97)

Pokud mluvíme o právní definici manželství:., ustanovení § 1 zákona o rodině uvádí, že manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. “ (Veselá, 2003, s. 111)

Manželství pokládáme za jednu z nejstarších institucí sociálního charakteru v našich dějinách. Monogamní, trvalé manželství bylo považováno za ideál v židovsko-křesťanských tradicích, někdy dokonce označované jako svátost. (Vágnerová, 2000)

Vymezit manželství můžeme následně:

- **sociálně**- kdy manželství vytváří dyadické spojení dvou dosud cizích rodin novým příbuzenským vztahem,
- **psychologicky**- oba partneři vnímají přináležitost k manželství a získání nových rolí a určitého životního stylu. Typický je pro jejich svazek také určitý styl komunikace, řešení konfliktů a dosažení norem a potřebných hodnot.
- **fyzicky**- manžele pojí určitý prostor a čas, který mají vymezen. Sdílí spolu nejen domov, ale i doposud neurčené časové období, kdy budou žít společně.

(Vágnerová, 2000)

Manželství existuje v odlišných kulturách, ale ze sociologického hlediska vnímáme spoustu společných charakteristik. Vzájemný vztah manželů označujeme jako blízký. Vznikem manželství získává každý z manželů sexuální právo na druhého partnera. Jedním z účelů

manželství je také vzájemné podílení se na službách a směna věcí. Dříve nazývaná dělba práce v rodině mezi ženou a mužem bývala striktně daná. Nyní dochází k časté nerovnováze ve spolupráci manželů. Jedním z důvodů je vzrůstající zaměstnanost žen, pravdou zůstává však, že ve většině případů stále zastávají tradiční domácí práce. Nesmíme opomenout ani poslední rys manželství, jímž je očekávaná trvalost svazku. (Veselá, 2003)

Vstupem do manželství se mění zejména naše sociální role. Vnímání jedince ve společnosti se mnohdy odvíjí od jeho aktuální role.

2.1 Manželství jako nová role

Jak uvádí Vágnerová (2000) vstupem do manželství přijímáme životní styl dospělosti, a ten je společensky vymezen. Jedinec získává novou roli, která je považována ve společnosti za žádoucí a je ceněna více než role svobodného jedince. Tato role je významná jako součást osobní identity. Manželský svazek nepřináší uspokojení jen v psychické oblasti, ale také ho považujeme za základ rodinného zázemí. Nahrazuje původní orientační rodinu a tím také působí na další oblasti osobní identity.

Existuje několik potřeb, které jsou více uspokojovány v případě manželského soužití, než v pouhém partnerství. Mezi ně řadíme následující:

- **potřeba citové jistoty**- právní ošetření svazku zvyšuje tuto jistotu. Zvýšený pocit sounáležitosti partnerů zajišťuje zejména společné bydliště a příjmení. Manželský svazek znemožňuje oficiální osamělost jedince. Běžné partnerské neshody manželství nijak neohrožují, protože k jeho zániku je třeba úředního aktu-rozvodu.
- **potřeba seberealizace**- vznikem manželství jedinec plní důležitou sociální normu a zapadá tak do určité skupiny sociální struktury. Jeho kvality se mnohdy hodnotí i podle partnera. Občas se s partnerem ztotožňuje natolik, že je schopen sdílet úspěchy svého partnera jako své vlastní. Toto stanovisko se objevuje zejména u žen.
- **potřeba otevřené budoucnosti**- manželé si stanoví společné cíle a rozhodují o svém společném životě. Ten vytváří nové hodnoty a produkuje základ rodu jako nositele nových tradic. (Vágnerová, 2000)

Vývoj manželství a jeho charakteristika se mění, manželství se dělí na několik stádií.

2.2 Vývojová stadia manželství

Vývojová stadia manželství rozdělují mnozí sociologové na manželství, která vznikla před narozením dětí, manželství s malými dětmi, manželství s většími dětmi, které postupně odcházejí z domova a jako poslední stadium manželství po odchodu dětí z domova, respektive po jejich osamostatnění. Každé z těchto období obnáší určité problémy, s nimiž se manželé musí vyrovnat a spousty úkolů, které musí společně zvládnout.

Dle Kratochvíla (2009) manželství rozdělujeme podle délky jeho trvání na:

1. Mladé manželství, trvajícím od jeho vzniku do pěti let, u některých autorů se setkáváme s délkou až do deseti let. Toto období je charakteristické prvotním poznáváním, zvykáním si na sebe. Mladí manželé mnohdy nemají vlastní byt, ten si postupně zajistí a zařizují. Budují si vlastní domácnost a plodí děti. Často teprve dokončují svou kvalifikaci a dosahují potřebného uplatnění. Mnohdy bývají podporováni rodiči, jejich výdaje často přesahují příjmy.
2. Manželství středního věku je obdobím mezi šestým až čtrnáctým rokem od sňatku. Manželé bývají v tomto období ekonomicky aktivní, jejich společenské postavení je stabilní. Jejich děti jsou již studující, dospívají a postupně se osamostatňují.
3. Manželství zralého věku je obdobím od patnáctého do dvacátého pátého roku po sňatku. Toto období charakterizujeme jako přechodný věk, mezi dospělostí a stářím. Vyznačuje se snižováním psychického tempa, nižší originalitou, tvořivostí a pružností. Naopak přítomností potřebných zkušeností, dovednostmi a získanými informacemi. Děti si zakládají vlastní rodiny. Z počátku tohoto období se ženy vyrovnávají s klimakteriem. U mužů se někdy objevuje obava z konce produktivního období.
4. Manželství ve stáří nastává po dvaceti pěti letech. Projevy stárnutí u partnerů jsou velmi patrné. Snižuje se jejich výkonnostní schopnost a objevují se zdravotní komplikace. Navzdory tomu bývají tato manželství poměrně stabilní. Partneři jsou si oporou a často trpí obavami ze ztráty svého druhu. Jejich život v tomto období bývá přizpůsoben dosavadnímu průběhu. Nijak výrazně se nemění. Obohacení vztahu přichází obvykle díky vnoučatům.

Nejvíce rozvodem ohrožené manželství je ve třetím až pátém roce svého trvání, tedy mladé manželství. Poté často pravděpodobnost rozvodu klesá. Druhým nejčastějším obdobím rozpadu manželství je desátý až dvanáctý rok manželského soužití partnerů. Po dosažení

dvanácti let v manželském svazku již riziko rozvodovosti klesá k hodnotě nula a manželství pak často setrvává dále. (Možný, 2008)

Pro ideální manželský vztah je důležité správné vzájemné vnímání partnerů. Každý z nich má svou roli a přejímá určité zvyklosti ze své původní rodiny. Přesto je nutné snažit se o soulad a naplnění partnerových očekávání.

2.3 Očekávání od partnera

Očekávání od manželského partnera jsou mnohem větší u dnešní generace mladých lidí, než tomu bylo u jejich rodičů. Manželé vznikem svazku získali určitou vymezenou roli a ta byla určující pro jejich chování i očekávání obou partnerů. Předpokladem byla velká rozdílnost mezi muži a ženami, a proto něco jako hlubší vzájemné porozumění bylo považováno za nemožné. (Vágnerová, 2000)

Pro zdárný rozvoj manželství je podle Vágnerové (2000) dán předpoklad míry rozdílnosti mezi očekáváním a reálnou možností tato očekávání naplnit za daných podmínek. Významnou oblastí je zde osobnost partnera, pokud dochází k rozporu mezi jeho reálnými možnostmi a potřebami oproti tomu, co se od něj očekává, označujeme tento stav za jakési idealizování. V takovém případě však nemůže dojít k uspokojení, protože se od něj očekává více, než je možné splnit. Za neméně důležitý považujeme také soulad plánů a očekávání obou partnerů. Oba dva pochází z jiné orientační rodiny a jejich představy se proto mohou mnohdy lišit. Důležité je s tím počítat a tento problém vyřešit. Rodinná tradice a její příběh se taktéž liší u obou partnerů. Nově vzniklá rodina je poznamenána jejich stopami, a proto je nutné snažit se najít harmonii svazku a případně změnit některé složky, jež nejsou pro partnera přijatelné.

Skutečnost uzavření manželství jak uvádí Vágnerová (2000) sebou přináší změnu také v oblasti sociálních vztahů obou manželů. Mění se vztahy s původní orientační rodinou, přizpůsobení se manželství obnáší také zvládnutí vztahu s rodiči partnera a dalšími příbuznými. Mladí manželé by měli stanovit hranice svého soukromí a také pravidla vzájemného kontaktu. Manželé se vymaní z vazeb na svou generační skupinu, snižují četnost vzájemných kontaktů a mění jejich formu. Do popředí staví svou novou rodinu a její potřeby. Avšak přátelské vztahy důvěrné si většina mladých lidí nadále udržuje.

Přestože se nutnost manželského svazku změnila spíše na ochotu, stále většina mladých párů manželství plánuje. Ne vždy se do něj odvažují vstoupit hned, spíše více vyčkávají a oddalují tento důležitý krok. Někteří ho vidí jako moc svazující, ale vzhledem k počtu rozvodů, jimiž končí každé druhé manželství, nemůžeme tvrdit, že by manželství nemohlo skončit. Ba naopak stává se to velmi často. Možná je to spíše otázka porozumění a důvěry partnerů. Rozpad manželství vnímáme více, protože je doprovázen často rozvodem a mnohdy zasáhne děti. Rozpad vztahu partnerů mimo manželský svazek tolik lidé nepocítují a nevnímají jako pohoršující. Což se mnohdy právě u rozvodů stává. Stoupající počet nesezdaných párů ve společnosti poukazuje na jisté změny v postoji lidí k manželství a celkově partnerskému soužití.

3 NESEZDANÉ SOUŽITÍ

Ve slovníku sociální práce je nesezdané soužití popisováno jako: „Soužití muže a ženy, které není legitimováno sňatkem, a to jak v jedné, tak případně ve dvou domácnostech.“ (Matoušek, 2008, s. 114)

„Pro partnerské soužití bez uzavření sňatku používají zahraniční odborníci celou řadu označení: „společné soužití“ (living together), „konsenzuální svazek“ (consensual union), „dvoustupňové manželství“ (two-step marriage), „kamarádké manželství“ (companionate marriage), „manželství na zkoušku“ (trial marriage), ale také „manželství bez dokladů“ a další. (Rabušič, 2001, s. 193)

Ke vzniku těchto soužití přispívá několik změn spojených se společností. Jejich vlivem dochází k silicímu rozvoji nesezdanosti.

3.1 Rozvoj nesezdanosti

Nesezdané soužití se již od konce šedesátých let začalo projevovat jako rys proměny populačního chování v zemích západních. Dva jedinci opačného pohlaví, žijící v nesezdaném svazku podobném manželství spolu mají intimní sexuální vztah, často spolu bydlí a společně hospodaří, avšak nejsou sezdáni. Tento typ svazků není zcela novým jevem. Z historického hlediska jsme se s nimi setkávali již ve středověku. Známý jsou i z pozdější doby, kdy byly označovány jako sňatky podle zvykového práva. (Rabušič, 2001)

Strategie reprodukce se u mladých žen na počátku devadesátých let, kdy došlo ke změně politických a ekonomických poměrů, velmi podstatně lišily od reprodukčních strategií jejich matek. Společnost se stala otevřenou a i ekonomicky pozvedla možnosti mladých lidí. Možnost podnikat, svobodně cestovat a univerzitně studovat způsobila ztrátu přitažlivosti sňatku a rodičovství. Tím stoupal jak věk prvorodiček, tak věk vstupu do prvního sňatku. Tento trend neustále pokračoval a je patrný i v prvním desetiletí jednadvacátého století. Toto období je typické častěji vyšším věkem vstupujících do manželství, ti by se v původním režimu reprodukce vdávali a ženili mnohem dříve. Ale vlivem změn ve společnosti a výskytem nových příležitostí svůj sňatek odkládají. (Možný, 2008)

První známá česká data o nesezdaném soužití pocházejí z průzkumu v letech 1985-1986. Probíhal mezi snoubenci, kteří v té době vstupovali do manželství. Výzkum byl znovu proveden i v letech 1990-1991. Podíl párů, které před sňatkem spolu již nějakou dobu žily a

hospodařily se z výšil z 46 % na 48 %. Z nesezdaného soužití se tak v Česku stává běžná součást párového života. I v severských zemích se změnilo z původně deviantního chování na sociální instituci, uznanou zákonem. V mnoha západních zemích znamená nesezdané soužití pro mladé generace platnou sociální normu. Sňatek v současné společnosti není podmínkou pravidelného sexuálního života. Bývá často vynechán, pak lidé žijící v nesezdaném soužití, plodí v tomto svazku i děti. V současnosti se objevuje i trend vynechání pojmu „chodit spolu“, lidé spolu začínají rovnou žít. (Rabušič, 2001)

Rozvoj nesezdanosti svědčí o kladnějším přístupu společnosti a mizící potřebě mladých párů zakládat manželství před narozením dítěte. Partnerské soužití nesezdaných párů se u každého z nich liší.

3.2 Čtyři základní podoby nesezdaného soužití

Soužití bez manželského svazku má několik podob, ne každé takovéto soužití je trvalého charakteru. Nesezdané soužití partnerů se liší úmyslem i následkem. Existuje v několika formách.

Rabušič (2001) uvádí tyto podoby nesezdaného soužití:

1. *Soužití porozvodové*, znamená soužití lidí, jež prošli rozvodovým řízením a již nemají v úmyslu uzavírat nový sňatek.
2. *Soužití snoubenecké*, které se vyskytuje u jedinců, kteří spolu v blízké či vzdálenější budoucnosti plánují svazek manželský. Tento typ soužití považujeme za moderní variantu vstupu do manželství.
3. *Soužití dočasné*, jež nastává v situaci, kdy mladí lidé teprve začínají svou milostnou a sexuální dráhu, a zatím nepomýšlejí na sňatek, toto soužití nahrazuje dobu tzv. „chození spolu“. Také vzniká v době po rozvodu, kdy rozvedený jedinec odmítá žít sám a navazuje nový vztah, kde zatím na manželství nepomýšlí. Tato situace končí buď manželstvím, nebo rozpadem kohabitace a navázáním nové.
4. *Soužití namísto manželství*, soužití mladých lidí, kteří nemají v úmyslu nikdy uzavřít sňatek. Často se v tomto svazku i rodí děti.

Za nejčastější typ nesezdaného soužití považujeme soužití dočasné, které končívá často sňatkem. Navzdory tomu počet nesezdaných soužití namísto manželství v poslední době narůstá.

3.3 Současná situace

Z historického hlediska pojato můžeme říct, že před sto lety se v euroatlantické společnosti nevyskytovala jiná forma partnerského soužití než manželská. Ke „zlatému věku manželství“ došlo po 2. světové válce, kdy nastala potřeba zabezpečit průceschopné obyvatelstvo pro Evropu. Okolo 70. let se tento jev zastavil a ba naopak začal klesat počet manželských párů a narůstal počet nesezdaných soužití. (Prokop, 2012)

Jak uvádí Možný (2008), nástup modernity změnil některá významná pouta, kterými společnost držela rodinu pohromadě, ať už jako mezigenerační společenství či jako manželský pár. Pokles síly ekonomického tlaku na udržení rodiny způsobil, že rodina již není společenstvím majetku a sdíleným hospodářstvím jakož tomu bylo dříve. Generace se drželi pohromadě a postupně se střídali v domácnosti, jež rodina vlastnila a která sloužila jako ekonomická a výrobní jednotka. Manželský pár, který zabezpečoval fyzickou reprodukci, byl spojen manželstvím. Trvalost manželství byla zaručována tvrzením: co Bůh spojil, člověk nerozlučuj. Tento systém zajišťoval přesun majetku z generace na generaci a také posiloval celkovou soudržnost rodiny. Manželství však postupně ztrácelo svou posvátnost a měnilo se spíše v občanskou smlouvu. Rodina tak ztratila odpovědnost zavázanosti k rodovému majetku a již se v každé generaci zakládá znovu.

Počet nesezdaných párů narůstal. Dnes ve Švédsku tvoří nesezdané páry asi 30% partnerských vztahů. Tento trend se šířil dále a postupem času se dostal i do dalších států západní Evropy. Výjimku tvoří jen několik málo přísně katolicky založených zemí. Patří mezi ně například Itálie nebo Španělsko, kde procento nesezdaných párů nepřevyšuje hranici 4%. (Prokop, 2012)

Mnoho západoevropských vědců provádělo dotazníkové šetření a závěry se opakovaly. Většina respondentů vnímá manželství jako nepodstatné k dosažení profesní kariéry, finanční nezávislosti či získání respektu. Naopak považují za nutnou přítomnost manželství pro výchovu dětí na uspokojivé úrovni. Téměř polovina Evropanů považuje v současnosti koncepci manželství za zastaralou a nedůležitou za současných životních podmínek. Nece-

lých 80 % považuje dlouhodobé nesezdané soužití za stejně dobré jako manželství. (Prokop, 2012)

3.4 Vliv nesezdanosti na dítě

V současnosti institut manželství u mladých generací nehraje žádnou podstatnou roli. Způsob soužití a počet vznikajících sňatků nejsou stěžejně důležité pro společnost a povahu jejich sociálních vztahů, tak jak by se mohlo na první pohled zdát. To, co je opravdu důležité, je rodičovství. Až samotný příchod dítěte mění sociálně významně povahu života páru a odlišuje jej od povahy života jednotlivce. A to více než to, zda žije pár v soužití, jež je či není legitimizováno sňatkem. (Možný, 2008)

Podle Prokopa (2012) se však důsledky nesezdaného soužití partnerů promítají právě v dopadu na jejich děti. Nesezdané páry se pětkrát častěji rozcházejí než páry manželské. Také bezprostředně po narození dítěte se rozpadá dvakrát více párů nesezdaných. Dvakrát častěji se nesezdané páry rozpadají také do pěti let věku dítěte. A co hůř, téměř tři čtvrtiny nesezdaných párů se rozpadnou před dovršením plnoletosti svých dětí.

Když tyto skutečnosti shrneme, docházíme k závěru, že dítě rodičů se do nesezdaného partnerství je vystaveno pětkrát větší pravděpodobnosti, že se rodiče rozejdou. Tato situace dítě vystavuje nadměrnému stresu a narušuje jeho duševní pohodu nejen v dětství, ale i v dospívání. V rodinách nesezdaných párů se vyskytuje častěji domácí násilí, týrání dětí a také paralelní milenecké vztahy. Častější je také horší socioekonomická situace po rozchodu rodičů a náchylnost k užívání drog, alkoholu a psychickým poruchám chování. (Prokop, 2012)

Proč vznikají nesezdané páry a jaké důvody toto soužití podmiňují, vysvětluje následující podkapitola.

3.5 Důvody vzniku nesezdanosti

Důvodů pro nesezdané soužití je hned několik. Prvním z nich je tzv. „manželství na zkoušku“, kdy pár žije společně, téměř jako manželé, chybí jen právní slib. Takové soužití uplatňuje asi polovina mladé generace, ovšem stává se, že toto nesezdané soužití přetrvává a mění se ve stálé.

K odkladu manželství přispívá několik důvodů. Řadíme mezi ně zejména pozitivnější postoj společnosti k samostatnému životu. Také větší nechutenství k manželskému statusu, a to zejména vlivem vysoké rozvodovosti a většího zveřejnění a výskytu domácího násilí. Opomenout nemůžeme ani rozšířenost používání antikoncepčních prostředků, díky nimž se méně často přistupuje k uzavírání manželství z důvodu nechtěného otěhotnění. Jako jeden z nejzávažnějších důvodů, proč mladá generace lidí odkládá manželství, řadíme finance. Stěžejní roli zde hraje vysoká nezaměstnanost, příspěvky na dítě a také omezený počet pracovních míst zajišťujících dostatečný příjem pro vznik vlastních domácností u mladých jedinců. (Renzetti a Curran, 2005)

Jak uvádí Prokop (2012), vlivem ekonomické krize věk snoubenců stále stoupá, lidé déle studují, čekají na stabilní pracovní místo a spoří potřebné minimum pro založení rodiny. Tím také mohou ze stavu čekajícího dospět do stavu trvalého nesezdaného soužití. Nemůžeme opomenout ani ústup náboženství v Evropě, stejně jako pokles jeho tradičních hodnot, mezi něž patřila „manželská svázanost“. Klasická role matky také mizí, zejména vlivem emancipace žen. Vstup do manželství přináší jasně dané podmínky pobírání sociálních dávek. Ovšem u nesezdaných párů mnohdy matky vystupují před úřady jako samoživitelky a díky tomu pobírají příplatky a zvyšují tak svůj příjem oproti ženám žijícím v manželství. Někdy se objevuje jako příčina nesezdanosti špatná zkušenost z předchozího vztahu, jenž skončil rozvodem. Lidé se po takové zkušenosti často již nechtějí striktně vázat. Absence manželského slibu přináší jednotlivcům slabší párovou identitu, častější výskyt rozchodů a nižší ochotu obětovat se pro druhého. Svůj vztah mnohdy neberou tak vážně, jako by tomu bylo v manželství. A mezi častý řadíme i výskyt menší spokojenosti a nižší touhy po dlouhotrvajícím vztahu.

Dnešní společnost nevyvíjí nátlak na partnerské dvojice a nutnost vzniku manželského svazku. Naopak přistupuje k možnosti nesezdaného soužití s větší tolerancí a pochopením. Netýká se to však majetkových a jiných manželských výhod. Z právního hlediska je soužití v kohabitaci spíše nevýhodné. Přesto některé výhody jako vyšší příspěvky na dítě mohou výskyt nesezdaných párů navyšovat.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM POSTOJE VEŘEJNOSTI K NESEZDANÝM RODINÁM

V praktické části bakalářské práce se zaměřuji na výzkum pohledu veřejnosti na nesezdané rodiny. Nesezdaná rodina je zde chápána jako dvojice partnerů žijící v jedné domácnosti a vychovávající společné dítě/ děti za absence sňatku. Nesezdané soužití, neboli jak uvádí Kraus (2008) partnerské soužití nesezdaných párů, je spojeno s předsudky a rozdílnými názory. Zjišťuji, zda společnost tuto dnes již běžnou odlišnost dokáže přijmout a jak na ni nahlíží. Dále pak se soustředím na vliv společnosti na vznik těchto rodin a vliv nesezdanosti na základní rodinné funkce. V metodologické části jsem se opírala zejména o díla autorů Petra Gavory a Miroslava Chrásky.

4.1 Výzkumný problém

Pro svůj výzkum jsme stanovila tento popisný výzkumný problém:

Jaký je pohled veřejnosti na nesezdané rodiny?

4.2 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumného šetření je zjistit, jaký je pohled obyvatel Jihomoravského kraje na nesezdané partnery žijící v jedné domácnosti a vychovávající společné dítě/děti za absence sňatku.

Na základě hlavního výzkumného cíle jsem dále stanovila tyto dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit, jaký vliv má podle respondentů nesezdanost na funkce rodiny.
- Zjistit, jaký je podle respondentů nejčastější důvod pro žití v kohabitaci.
- Zjistit, zda se liší náhled respondentů na nesezdané rodiny.
- Zjistit, zda a jak podle respondentů přispívá společnost ke vzniku nesezdaných rodin.

4.3 Výzkumné otázky

Z výzkumného problému jsem stanovila následující výzkumné otázky. Odpovědi na tyto otázky byly výsledkem mého šetření.

- 1) Jaké důvody nesezdaného soužití uvádějí respondenti jako nejčastější?
- 2) Jak se liší náhled na nesezdané rodiny v závislosti na pohlaví?
- 3) Přispívá dle respondentů společnost ke vzniku nesezdanosti?
- 4) Ovlivňují podle respondentů uvedené společenské jevy vznik nesezdanosti?
- 5) Ovlivňuje podle respondentů nesezdanost základní funkce rodiny?
- 6) Existuje vztah mezi vírou a náhledem na nesezdanost?
- 7) Jaká pozitiva a negativa respondenti uvádějí v závislosti na svém současném rodinném stavu?
- 8) Existuje vztah mezi náhledem na nesezdanost a věkem?
- 9) Jsou podle respondentů ve společnosti čtenější sezdané nebo nesezdané rodiny?
- 10) Jak se liší souhlas s jednotlivými výroky, vztahujícími se k manželství a nesezdanému soužití, v závislosti na pohlaví?

4.4 Metoda výzkumu

Pro bakalářskou práci jsem si vybrala kvantitativní výzkum, jež mi zajistí získání potřebného množství dat, tedy co možná nejkutečnějších fakt. V rámci kvantitativní výzkumu jsem zvolila dotazníkovou metodu. Jak uvádí Chráska (2007), dotazníkům bývá vytýkáno, že nezjišťují to, jací doopravdy respondenti jsou, ale spíše to jak sami sebe vidí, či vidět chtějí. Naopak výhodou dotazníku je poměrně rychlé a ekonomické získání dat od velkého množství respondentů. Dotazník by měl splňovat základní požadavky pro dobré měření. Těmi jsou zejména validita, reliabilita a praktičnost. V prosinci roku 2011 jsem provedla před výzkum u 10 záměrně vybraných respondentů. Pomocí jimi vyplněných dotazníků jsem změnila způsob položení některých otázek a jednu otázku z dotazníku zcela vyřadila.

Dotazník se skládá z otevřených i uzavřených otázek. Uzavřené otázky tvoří dichotomické položky i položky polytomické. U polytomických jsou to zejména položky výběrové. Jsou to položky škálové, kdy respondent jako odpověď vybírá určitý bod na předložené škále. Využívám často i škál Lickertova typu, u kterých prezentujeme určité tvrzení a respondent na škále vyjádří svůj souhlas či nesouhlas s tvrzením. Do dotazníku jsem zařadila také výtovou položku, kde respondent může zaznačit větší počet odpovědí. Anonymita, jež je dotazníkem zajištěna přispívá k pravdivějším odpovědím u respondentů.

4.5 Výzkumný soubor a způsob výběru respondentů

Nejedná se o záměrný výběr respondentů. Sběr dat byl proveden pomocí metody sněhové koule. Základním souborem je Jihomoravský kraj. Výzkumný vzorek tvořilo 150 osob, žijících v Jihomoravském kraji. Polovina ženského a polovina mužského pohlaví. Jako kritéria výběru jsem stanovila bydliště v Jihomoravském kraji a plnoletost, která byla vzhledem k problematice nezbytná. A to zejména kvůli reálnějšímu pohledu na daný problém. Návratnost činila 79,34 % což je 119 dotazníků. Z toho 12 dotazníků jsem byla nucena z výzkumu vyloučit kvůli nesprávnému a nekompletnímu záznamu odpovědí. Zpracováno tedy bylo celkem 107 dotazníků. Procento žen je 58,88% tedy 63 dotazníků. Muži vyplnili 44 dotazníků, což činí 41,12%. Údaje a zjištění vyplývající ze vzorku nemůžeme aplikovat na celou populaci.

4.6 Způsob zpracování dat

Odpovědi z dotazníkového šetření jsem zpracovala pomocí čárkovací metody a výsledky byly zaznamenány do tabulek a přiložených grafů pomocí programu Excel. Výsledky absolutních četností byly doplněny o relativní (%) četnost. U škálových otázek proběhlo vyhodnocení pomocí aritmetického průměru doplněného o směrodatné odchylky.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEHO INTERPRETACE

V této kapitole jsou zaznamenány výsledky výzkumu. V úvodní části jsou uvedeny základní údaje o respondentech, následují výsledky jednotlivých výzkumných otázek a následné kompletní shrnutí praktické části bakalářské práce. Jako podkapitola je uvedeno doporučení pro praxi plynoucí z výsledků výzkumného šetření.

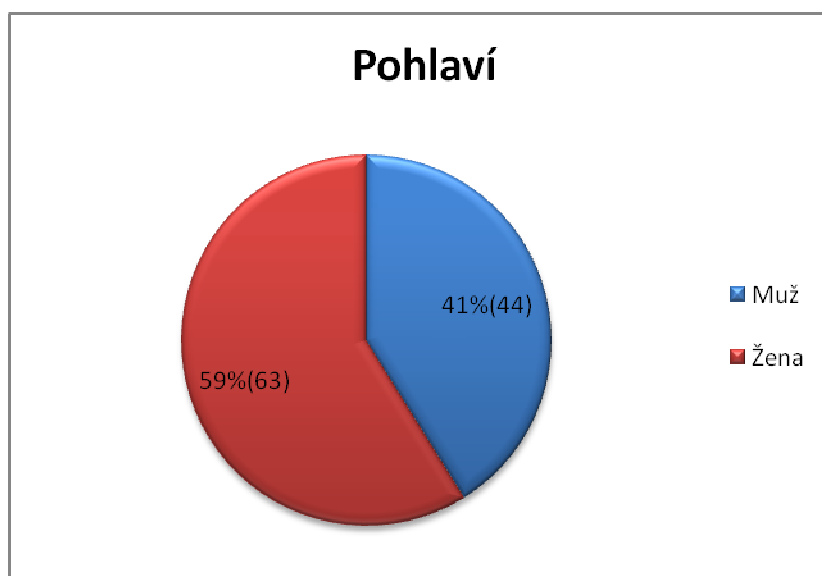
ZÁKLADNÍ ÚDAJE O RESPONDETECH

Jedním ze žádoucích údajů bylo *pohlaví respondentů*. Tabulka 1 zobrazuje četnost pohlaví, k jejímu vytvoření bylo nutné vyhodnotit otázku **č. 2 : Pohlaví**.

Tabulka 1: Pohlaví

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST(%)
Muž	44	41,12
Žena	63	58,88
CELKEM	107	100,00

Obrázek 1: Pohlaví.

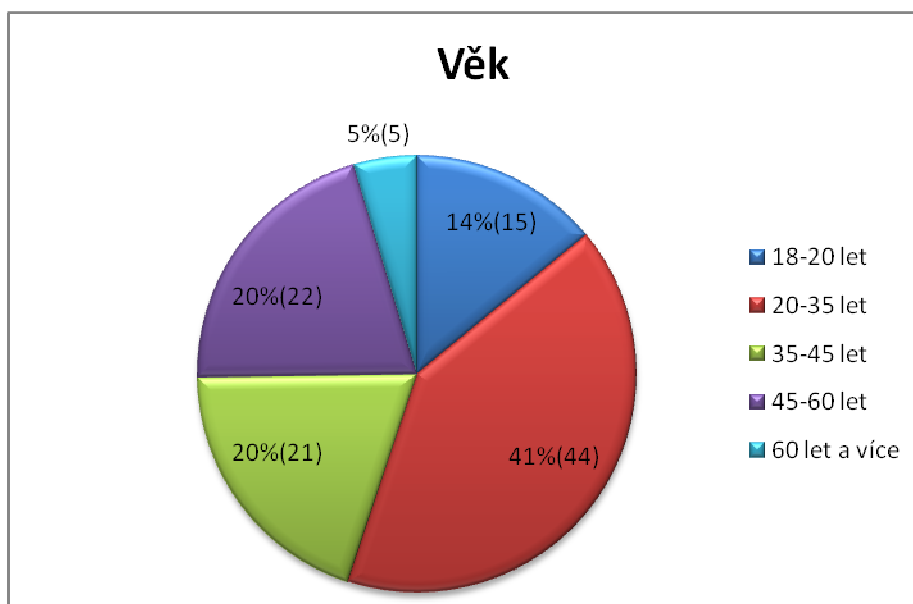
Komentář: Z tabulky 1 a přiloženého grafu je čitelné, že odpovídalo 63 žen (58,88%) a 44 mužů (41,12%). Z rozdílu je patrné, že ženy byly oproti mužům, více svolnější k vyplnění dotazníku.

Dalším zjišťovaným údajem byl *věk respondentů*. Tabulka 2 zahrnuje výsledky odpovědí na otázku č. 1: **Věk**.

Tabulka 2: Věk respondentů

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST(%)
18-20 let	15	14,02
20-35 let	44	41,12
35-45 let	21	19,63
45-60 let	22	20,56
60 let a více	5	4,67
CELKEM	107	100

Obrázek 2: Věk.

Komentář: Z Tabulky 2 a přiloženého grafu je patrné, že mezi respondenty bylo 44 (41,12%) jedinců ve věkovém rozmezí 20-35 let, tato skupina tedy byla nejpočetnější. Nejméně respondentů se nacházelo ve věkové hranici 60 let a více, bylo to pouhých 5

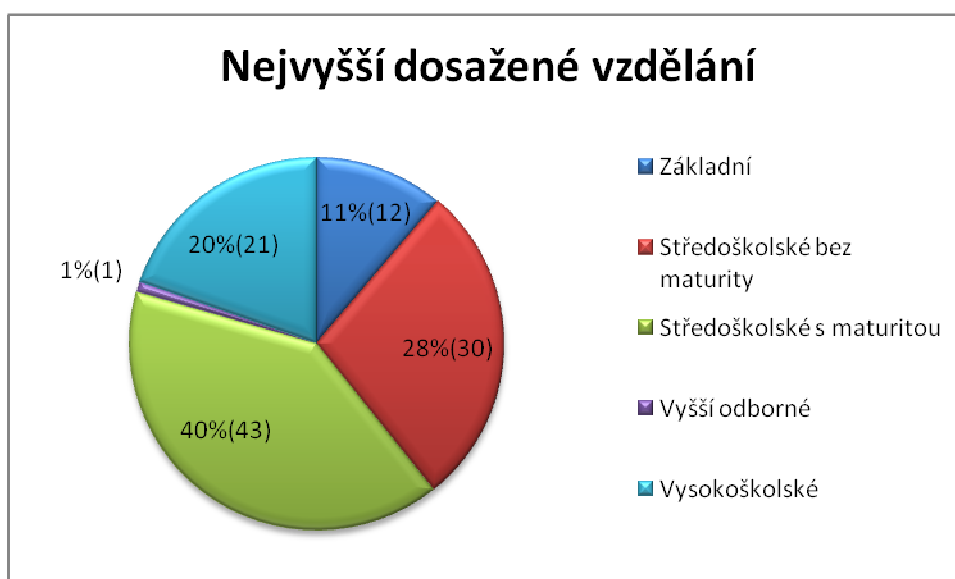
(4,67%) dotazovaných. Tato skutečnost byla ovlivněna neochotou starších lidí ke spolupráci s vyplňováním dotazníků.

Mezi zjišťovaná fakta patřilo i *nejvyšší dosažené vzdělání respondentů*. Tabulka 3 a graf zaznamenává výsledky odpovědí na otázku č. 3: **Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**

Tabulka 3: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST(%)
Základní	12	11,21
Středoškolské bez maturity	30	28,04
Středoškolské s maturitou	43	40,19
Vyšší odborné	1	0,93
Vysokoškolské	21	19,63
CELKEM	107	100,00

Obrázek 3: Nejvyšší dosažené vzdělání.

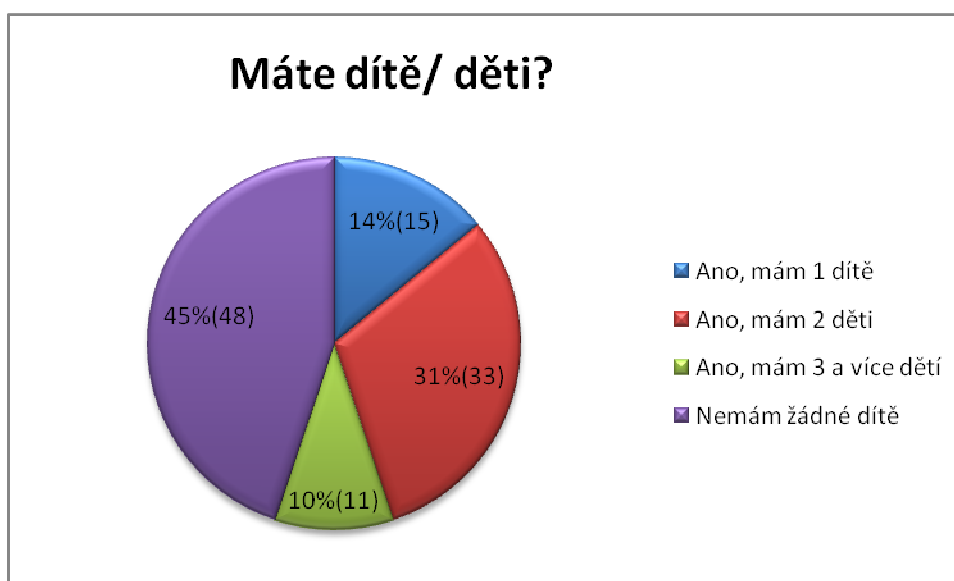
Komentář: Většina, tedy 43 (40,19%) respondentů měla středoškolské vzdělání ukončené maturitou. Druhou nejpočetnější skupinu tvořili lidé se středoškolským vzděláním bez maturity a to 30 (28,04%) dotazovaných. Vysokoškolsky vzdělaných respondentů bylo 21 (19,63%). Respondentů s nejnižším, tedy základním vzděláním bylo 12 (11,21%). Pouze 1 (0,94%) z dotazovaných měl vyšší dobroné vzdělání. Proto konstatuji, že dotazníkové šetření zahrnuje jedince veškerých vzdělanostních vrstev.

Jestli mají respondenti děti bylo také zjišťováno, a to pomocí otázky **č. 4: Máte dítě/děti?** Odpovědi jsou zaznamenány v Tabulce 4 a přiloženém grafu.

Tabulka 4: Máte dítě/ děti?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST (%)
Ano, mám 1 dítě	15	14,02
Ano, mám 2 děti	33	30,84
Ano, mám 3 a více dětí	11	10,28
Nemám žádné dítě	48	44,86
CELKEM	107	100,00

Obrázek 4: Máte dítě/ děti?

Komentář: Nejpočetnější skupina 48 (44,86%) respondentů uvedla, že nemá žádné dítě. Počet dotazovaných se dvěma dětmi je 33 (30,84%). Jedinců s jedním dítětem bylo 15 (14,02%). Nejméně bylo dotazovaných se třemi a více dětmi, a to 11 (10,28%).

Údaje o současném *rodinném stavu a vztahu k víře* jsou uvedeny níže v rámci odpovídajících výzkumných otázek.

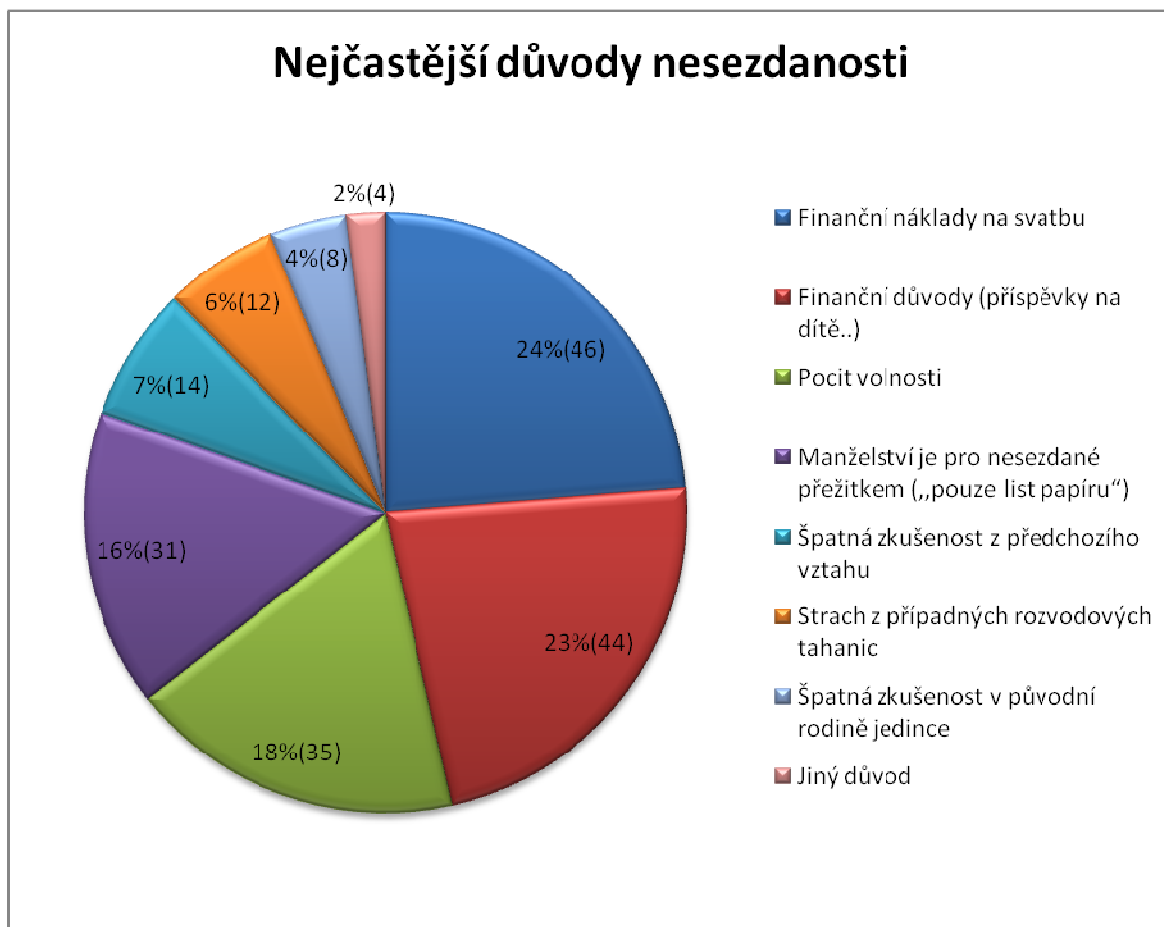
1. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaké důvody nesezdaného soužití uvádějí respondenti jako nejčastější?

Odpověď jsem získala pomocí otázky č. 9: **Jaký je podle vás nejčastější důvod pro nesezdané soužití namísto manželství?** Respondenti měli možnost označit více odpovědí. Četnost odpovědí jsem zaznačila do tabulky 5.

Tabulka 5: Jaký je podle vás nejčastější důvod pro nesezdané soužití namísto manželství?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST(%)
Finanční náklady na svatbu	46	23,71
Finanční důvody (příspěvky na dítě...)	44	22,68
Pocit volnosti	35	18,04
Manželství je pro nesezdané přežitkem („pouze list papíru“)	31	15,98
Špatná zkušenost z předchozího vztahu	14	7,22
Strach z případných rozvodových tahanic	12	6,19
Špatná zkušenost v původní rodině jedince	8	4,12
Jiný důvod	4	2,06
CELKEM	194	100,00

Obrázek 5: Nejčastější důvody nesezdanosti.

Komentář: Z tabulky 5 a přiloženého grafu je patrné, že veřejnost považuje za nejčastější důvod pro nesezdané soužití namísto manželství finanční náklady na svatbu. Četnost této odpovědi je 46, což činí 23,71%. Druhou nejčastější odpovědí s četností 44 (22,68%) byly finanční důvody (příspěvky na dítě...). Z celkových 194 odpovědí byl ve 35 případech (18,04%) označen za nejčastější důvod nesezdanosti pocit volnosti. Druhým nejméně vyskytujícím se důvodem byla špatná zkušenost v původní rodině jedince s četností 8 (4,12%). Jako nejméně častá byla označena možnost jiný důvod s četností 4 (2,06%). Jako jiné důvody respondenti uvedli odpovědi: nevím, jedna žena nestačí, obavy z odpovědnosti a řeči rodičů.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 1: Jako nejčastější důvod nesezdaného soužití namísto manželství respondenti uvádějí finanční náklady na svatbu, finanční důvody (příspěvky na dítě...) a pocit volnosti.

2. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jak se liší náhled na nesezdané rodiny v závislosti na pohlaví?

K odpovědi na tuto výzkumnou otázku bylo nutné vyhodnotit odpovědi na otázku č. 14: **Uved'te prosím, jak nahlížíte na nesezdané rodiny.** Výsledky této škálové otázky jsem zpracovala v tabulce 6. Respondenti měli možnost vybrat na uvedené škále hodnotu, jež vystihovala jejich náhled. Pro vyhodnocování této otázky jsem použila aritmetický průměr a výpočet směrodatné odchylky. Škála byla tvořena šesticí číslic od jedné do šesti. Přičemž hodnota 1 znamenala pozitivní náhled, hodnota 6 negativní. V rámci této otázky měli respondenti **možnost svou odpověď zdůvodnit.** Proto uvádím shrnutí důvodů pro jednotlivé škálové hodnoty.

Tabulka 7 pak zobrazuje srovnání průměrů a směrodatných odchylek u mužů a žen.

Tabulka 6: Uved'te prosím, jak nahlížíte na nesezdané rodiny.

HODNOTY	ČETNOST HODNOT
1-POZITIVNĚ	22
2	24
3	32
4	8
5	15
6- NEGATIVNĚ	6
CELKOVÝ PRŮMĚR	2,89

Komentář: Nejčastěji byla uváděna hodnota 3, která značila spíše pozitivní náhled na nesezdané. Stejně tak celkový průměr s hodnotou 2,89 tomuto tvrzení odpovídá. Směrodatná odchylka u tohoto průměru je 1,48. Směrodatná odchylka charakterizuje kolísání jednotlivých hodnot aritmetického průměru. Čím větší je odchýlení od hodnot aritmetického průměru, tím je odchylka větší. Negativní náhled zaujímá menší část dotazovaných. Jejich důvody a vztahy se budu zabývat v dalších výzkumných otázkách.

SHRNUTÍ ZAZNAMENANÝCH DŮVODŮ U JEDNOTLIVÝCH ŠKÁLOVÝCH HODNOT:**Hodnota 1-pozitivně:**

- Preferuji volnější vztah
- Proč ne
- Každý má právo zvolit, co je pro něj nejlepší
- Nevadí mi to
- Dítě se dá dobře vychovat i v nesezdané rodině
- Normální věc
- Souhlasím
- Bez výhrad

Hodnota 2:

- Není to nic špatného
- Ať se rozhodne každý, jak chce
- Nevadí mi to
- Nemám výhrady
- Každý má právo svobodného rozhodnutí
- Pouze formální rozdíl

Hodnota 3:

- Každého věc
- Nevadí mi to
- Je to individuální dle možností
- Je mi to jedno
- Svobodné rozhodnutí dvou lidí
- Nesoudím je
- Nevidím rozdíl oproti nesezdanému páru
- Je to moderní záležitost
- Pokud dítě, pak raději manželství

Hodnota 4:

- Je mi to jedno
- Každého věc, ale pokud spolu žijí déle je svatba příhodná

- Nevidím rozdíl se sezdánými
- Neoprávněné zneužívání výhod poskytovaných svobodným matkám

Hodnota 5:

- Když dítě, tak manželství
- Manželství je důležité
- Tradiční hodnoty-rodina začíná sňatkem
- Není to dobrý příklad pro výchovu dětí

Hodnota 6- negativně:

- Pokud spolu žijí déle, pak by měla být svatba, bylo tomu tak vždy tak by to tak mělo být pořád
- Z ohledu na dítě
- Špatný příklad pro ostatní
- Lidé co okrádají stát o peníze

Komentář: Z výsledků je patrné, že lidé volící pozitivní hodnoty, tedy jedna až tři, nemají problém s pohledem na nesezdané rodiny, vnímají je jako přirozenou součást naší společnosti. Nemají k nim výhrady a většinou je zcela jedno, zda takové rodiny jsou či ne. Naopak lidé odpovídající hodnotami od čtyř do šesti se přiklání spíše k negativnímu postoji. Manželství považují za nutnou součást vzniku rodiny a jako přirozené pokračování dlouhodobého vztahu. Několik respondentů uvedlo, že nesezdané rodiny zneužívají výhod a okrádají stát o peníze. A také nejsou vhodným příkladem pro ostatní a vhodným zázemím pro výchovu dětí.

Tabulka 7: Srovnání průměrů a odchylek u mužů a žen

POHLAVÍ	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
Muži	2,91	1,35
Ženy	2,87	1,52

Komentář: Z odpovědí respondentů vyplývá, že ženy mají o něco málo pozitivnější pohled na nesezdané rodiny než muži. Rozdíl je ovšem nepatrný. Muži i ženy hodnotí nesezdané rodiny spíše pozitivně a nejčastěji uvádějí jako hodnotu číslo 3.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 2: Náhled na nesezdané rodiny se v závislosti na pohlaví nijak zásadně neliší.

3. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Přispívá dle respondentů společnost ke vzniku nesezdanosti?

K vyhodnocení slouží otázka č. 12: **Přispívá podle vás stav současné společnosti ke vzniku nesezdaných rodin?** Tabulka 8 ukazuje četnost odpovědí.

Tabulka 8: Přispívá podle vás stav současné společnosti vzniku nesezdaných rodin?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST(%)
Ano	94	87,85
Ne	13	12,15
CELKEM	107	100,00

Obrázek 6: Přispívá společnost vzniku nesezdanosti?

Komentář: Z tabulky 8 a přiloženého grafu je jasně patrné, že velká většina, celých 94 dotazovaných, tedy 87,85% odpovědělo ano. Pouhých 13 respondentů si myslí, že společnost vzniku nesezdaných rodin nepřispívá. Z toho soudím, že společnost přispívá vzniku nesezdanosti, jakou měrou budu blíže zkoumat v následující otázce.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 3: Dle respondentů přispívá společnost ke vzniku nesezdanosti.

4. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Ovlivňují podle respondentů uvedené společenské jevy vznik nesezdanosti?

Odpověď zjišťuji pomocí otázky č. 13: **Zaznačte prosím na uvedené škále, zda podle vás následující jevy ve společnosti přispívají vzniku nesezdanosti.** V otázce je uvedeno 6 jevů a u každého z nich měli respondenti možnost zaznamenat odpověď na škále od 1 do 6. Kde hodnota 1 značila odpověď: ano, zcela přispívají a hodnota 6 značila: vůbec nepřispívají. Vymezení jevů bylo následující: vzrůstající finanční nezávislost žen, plánované rodičovství, vyšší příspěvky na dítě v nesezdaných rodinách, větší tolerance společnosti k nesezdaným rodinám, náboženská příslušnost a obavy z nezvládnutí role manžela/ manželky. Výsledky aritmetických průměrů a odchylek u jednotlivých škál byly zaznamenány do tabulky 9.

Tabulka 9: Jak podle vás následující jevy ve společnosti přispívají vzniku nesezdanosti?

JEDNOTLIVÉ JEVY	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
Obavy z nezvládnutí role manžela/ manželky	4,07	1,58
Náboženská příslušnost	3,6	1,61
Plánované rodičovství	3,31	1,50
Větší tolerance společnosti k nesezdaným rodinám	2,92	1,30
Vzrůstající finanční nezávislost žen	2,58	1,14
Vyšší příspěvky na dítě v nesezdaných rodinách	2,39	1,16

Komentář: Z výsledků je patrné, že dle respondentů vzniku nesezdaných rodin ve společnosti nejméně přispívají obavy z nezvládnutí role manžela/ manželky. U tohoto jevu činí průměr 4,07 a značí tím spíše nesouhlas dotazovaných. Podobně je tomu u náboženské příslušnosti, kde je průměr odpovědí 3,60 tedy také spíše nesouhlas s přispěním vzniku nesezdaných. Zde soudím, že právě náboženství mnohdy značí striktní postoj k nutnosti

manželství. A nesezdanost spíše zavrhuje. Naopak největší souhlas s přispěním vzniku nesezdanosti je díky vyšším příspěvkům na dítě v nesezdané rodině, tento jev potvrzuje průměr hodnot 2,39, tedy spíše souhlasný postoj. Vyšší příspěvků ovlivňuje stát, zvýhodnění nesezdaných párů, ale není dle mého názoru záměrné. Roli zde hraje spíše postoj nesezdaných, kteří výhod pro svobodné matky zneužívají ve svůj prospěch. Ovšem ne vždy je toto jednání záměrné, každý pár musí své jednání a jeho důsledky zvážit. Průměrově podobně je na tom i vzrůstající finanční nezávislost žen, jež dosahuje průměru 2,58. Emancipace žen a jejich proniknutí na pracovní trh je oproti minulosti na zcela jiné úrovni. Ženy se stávají nezávislejšími a jejich priority se mění. Tento jev vznik nesezdaných rodin spíše podporuje.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 4: Některé z uvedených společenských jevů přispívají vzniku nesezdanosti. Které jevy a jak uvádím výše v komentáři.

5. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Ovlivňuje podle respondentů nesezdanost základní funkce rodiny?

K vyhodnocení této výzkumné otázky slouží otázka **č. 11: Zaznačte na uvedené škále, jak podle vás nesezdanost ovlivňuje uvedené funkce rodiny.** Škála má opět 6 hodnot, kdy hodnota 1 značí maximální vliv, hodnota 6 naopak žádný vliv. Funkce rodiny jsou následující: materiální a ekonomická funkce (finanční zabezpečení...), výchovná funkce (formování postojů, sociální role...), emocionální funkce (potřeba zázemí, podpory...) a biologická a reprodukční funkce (zdravý vývoj dítěte, zachování lidského rodu...). Tabulka 10 zaznamenává aritmetické průměry a směrodatné odchylky vlivu na uvedené rodinné funkce.

Tabulka 10: Zaznačte prosím na uvedené škále, jak podle vás nesezdanost ovlivňuje uvedené funkce rodiny.

FUNKCE RODINY	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
Biologická a reprodukční funkce	3,97	1,77
Emocionální funkce	3,41	1,55
Výchovná funkce	3,31	1,55
Materiální a ekonomická funkce	3,13	1,55

Komentář: Za nejméně nesezdaností ovlivněnou funkci rodiny respondenti označovali biologicko-reprodukční funkci. Průměr hodnot u této funkce činil 3,97, značí tedy nejmenší vliv. Emocionální i výchovnou funkci dle respondentů nesezdanost také spíše neovlivňuje. Za spíše nesezdaností ovlivněnou funkci rodiny dotazovaní označili materiální a ekonomickou funkci s průměrem hodnot 3,13. Zde vidím jasnou spojitost s vyššími příspěvky na dítě v nesezdaných rodinách, jako již to bylo uvedeno u předchozí výzkumné otázky.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 5: Dle respondentů nesezdanost nijak významně neovlivňuje základní rodinné funkce.

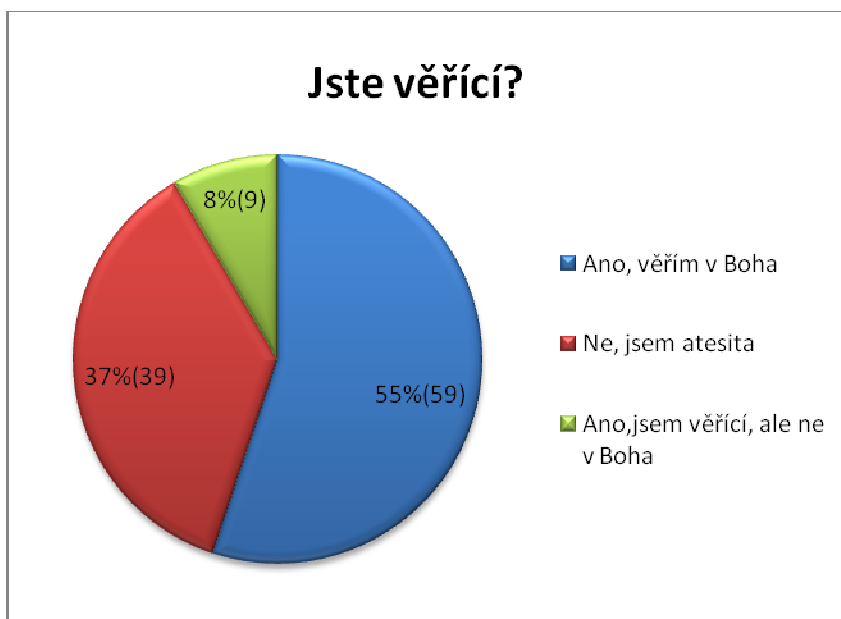
6. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Existuje vztah mezi vírou a náhledem na nesezdanost?

K vyhodnocení této otázky je nutné zaznamenat výsledky četností odpovědí otázky č. 4: **Jste věřící?** do tabulky 11. Dále mě také zajímá celkový náhled společnosti na nesezdané rodiny, který již byl zaznamenán v tabulce 6. Následně pak vztah víry a postoje k nesezdanosti uvádím pomocí průměrů a odchylek do tabulky 12.

Tabulka 11: Jste věřící?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST(%)
Ano, věřím v Boha	59	55,14
Ne, jsem ateista	39	36,45
Ano, jsem věřící, ale ne v Boha	9	8,41
CELKEM	107	100

Obrázek 7: Jste věřící?

Komentář: Z celkového počtu 107 dotazovaných je 59 respondentů (55,14%) věřících v Boha. Bez vyznání je 39 (36,45%) osob a věřících, ale ne v Boha je 9 (8,41%) osob. Nadpoloviční většina dotazovaných věří v Boha, tento jev přisuzují skutečnosti, že Jihomoravský kraj patří ke krajům s největší četností právě věřících lidí.

Tabulka 12: Vztah víry k náhledu na nesezdané rodiny

VZTAH K VÍŘE	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
Ano, věřím v Boha	3,15	1,54
Ne, jsem ateista	2,72	1,33
Ano, jsem věřící, ale ne v Boha	1,89	1,17

Komentář: Průměr 3,15 u věřících v Boha značí nejméně pozitivní náhled na nesezdané rodiny, přesto tato hodnota neznačí žádnou zásadní negativnost. Hodnota se pohybuje mírně v hranici spadající spíše do negativního postoje, avšak nikterak výrazně. Spíše negativní postoj věřících jsem předpokládala. Důvodem je jisté sňatek, považovaný u věřících za základ vzniku rodiny. Spíše pozitivní postoj k nesezdaným rodinám se objevil u nevěřících jedinců s průměrem hodnot 2,72. Nejpozitivnější náhled na nesezdané rodiny se objevil u

respondentů vyznávajících jinou víru než v Boha. Průměr hodnot je 1,89, tento jev nemůžu soudit vzhledem k nízkému počtu dotazovaných spadajících do této kategorie. Jejich víra nebyla nijak blíže specifikována, proto nedefinuji přesnou souvislost víry a jejich postoje. Celkový průměr náhledu na nesezdané rodiny činí 2,89, většího odchýlení od něj bylo dosaženo pouze v případě lidí vyznávajících jinou víru než v Boha.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 6: Dle respondentů existuje částečný vztah mezi vírou a náhledem na nesezdanost.

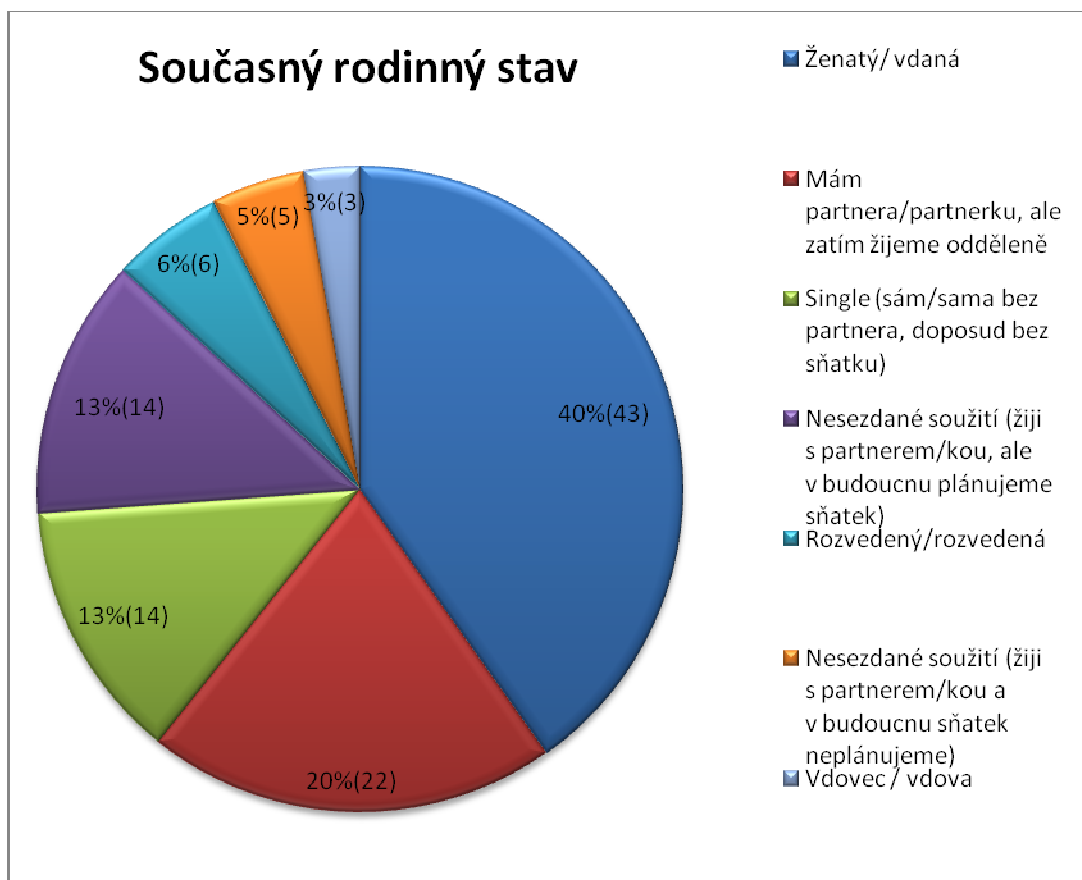
7. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaká pozitiva a negativa respondenti uvádějí v závislosti na svém současném rodinném stavu?

Nejprve zaznamenávám v tabulce 13 odpovědi na otázku **č. 6: Jaký je váš současný rodinný stav?** Poté uvádím v tabulce 14 pozitiva a negativa, která se objevila u otázky **č. 17: Uveďte, prosím, jaká jsou negativa a pozitiva vašeho současného rodinného stavu.**

Tabulka 13: Jaký je váš současný rodinný stav?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST(%)
Ženatý/ vdaná	43	40,19
Mám partnera/partnerku, ale zatím žijeme odděleně	22	20,57
Single (sám/sama bez partnera, doposud bez sňatku)	14	13,08
Nesezdané soužití (žiji s partnerem/kou, ale v budoucnu plánujeme sňatek)	14	13,08
Rozvedený/rozvedená	6	5,61
Nesezdané soužití (žiji s partnerem/kou a v budoucnu sňatek neplánujeme)	5	4,67
Vdovec / vdova	3	2,80
CELKEM	107	100,00

Obrázek 8: Současný rodinný stav.

Komentář: Mezi dotazovanými se nejčastěji objevoval stav ženatý/ vdaná a to s četností 43 (40,19%). Nejméně bylo respondentů ve stavu vdovec/vdova, pouze 3 (2,80%) z celkového počtu 107. Nesezdaných soužití s plánem sňatku v budoucnu bylo 14 (13,08%) stejně jako jedinců single. Nesezdaných soužití bez plánu sňatku bylo 5, tedy 4,67% z celku. Otázkou zůstává, zda se jejich plány v budoucnu nezmění.

Tabulka 14: Uveďte, jaká jsou pozitiva a negativa vašeho současného rodinného vztahu.

RODINNÝ STAV	POZITIVA	NEGATIVA
Ženatý / vdaná	Pocit jistoty, rodinné zázemí, finanční jistota, citová jistota, pocit bezpečí, dělba práce, spokojenost, soulad, společný majetek, výchova v plnohodnotné rodině, soudržnost rodiny, společná výchova dětí, vzájemná opora	Dohled partnera, omezená svoboda rozhodování, méně volnosti, stereotyp, možnost nutnosti rozvodu, dělení majetku, malá vzácnost partnera
Mám partnera/partnerku, ale zatím žijeme odděleně	Nezávislost, volnost, svoboda, klid, vlastní soukromí, čas pro sebe, nemusím řešit finanční zaopatření domácnosti, neexistence právní vázanosti na partnera, svoboda rozhodování	Samota, nestabilita vztahu, oddělený život s partnerem, nejistota vztahu
Single (sám/sama bez partnera, doposud bez sňatku)	Volnost, samostatnost, svoboda, nezávislost finanční i citová, hodně volného času	Samota, citové strádání, chybí sex
Nesezdané soužití (s plánem sňatku)	Částečná volnost, nehrozí rozvod, svoboda, harmonie	Nejisté zázemí, nejistota vztahu
Rozvedený / rozvedená	Svoboda, volnost	Samota, osamělost, stesk po dětech
Nesezdané soužití (bez plánu sňatku)	Volnost, samostatnost, možnost kdykoliv odejít	Tlak do manželství, osamělost
Vdovec / vdova	Pozitiva nejsou	Osamělost

Komentář: U respondentů žijících v manželství se nejčastěji objevují jako pozitiva rodinné zázemí, pocit jistoty a bezpečí. Za negativum je považováno dle dotazovaných zejména méně volnosti a svobody rozhodování. Jedinci žijící zatím s partnerem odděleně vidí jako negativum občasnou samotu a nejistotu vztahu. Jako pozitiva uvádí vlastní soukromí, nezávislost, volnost a svobodu rozhodování. Lidé žijící jako single se cítí osaměle a často citově strádají, naopak oceňují samostatnost, volnost a nezávislost. Lidé rozvedení jsou spokojeni s volností a svobodou, ale objevuje se u nich i pocit osamělosti, či smutek. Případní vdovci a vdovy pozitiva neuvádí žádná, vidí jen jedno negativum, a to osamělost. Nesezdané páry, které plánují sňatek, vidí jako pozitivum částečnou volnost a svobodu. Naopak za negativní považují nejistotu zázemí a vztahu. Nesezdaní lidé tvořící pár bez vidiny vstupu do manželství, uvádí jako pozitivní volnost, samostatnost a možnost kdykoliv odejít. Jako negativní zaznamenali tlak do manželství a pocit osamělosti. U tlaku do manželství není blíže specifikováno, zda se jedná o tlak okolí, či tlak partnera. Proto nelze tento pocit blíže ujasnit.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 7: Odpověď na tuto výzkumnou otázku můžeme spatřit v tabulce či výše v komentáři.

8. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Existuje vztah mezi náhledem na nesezdanost a věkem?

K vyhodnocení této otázky použijí hodnoty z tabulky 2, které se k této otázce vztahují. Následně pak vztah věku a postoje k nesezdanosti uvádím pomocí průměrů a odchylek do tabulky 15.

Tabulka 15: Vztah mezi věkem a náhledem na nesezdané rodiny.

VĚK	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
18-20 let	2,93	1,67
20-35 let	1,42	1,42
35-45 let	2,76	1,34
45-60 let	3,14	1,58
60 let a více	4,40	0,89

Komentář: Z uvedených hodnot můžeme vyčíst, že lidé s vyšším věkem mají více negativní náhled na nesezdané rodiny než lidé mladšího věku. Tato skutečnost se ale vymyká věkové kategorii 18- 20 let, kdy se objevuje průměrná hodnota 2,93, která spadá spíše do kategorie pozitivního náhledu, ale oproti lidem ve věku 20- 35 let i 35-45 let je více negativní. Hodnoty průměru u lidí starších 60 let spadají do negativního náhledu, ovšem počet dotazovaných v této kategorii byl nízký. Nelze proto s určitostí říct, zda je tento postoj objektivní. Nicméně postoj mladistvých k nesezdaným rodinám je spíš laxní či na hranici mezi negativním a pozitivním. Vzhledem k malému počtu respondentů v této věkové kategorii nemůžeme ani tento postoj více objektivizovat.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 8: Určitý vztah mezi náhledem na nesezdanost u respondentů a věkem existuje. Avšak vzhledem k nerovnoměrnému rozčlenění jednotlivých věkových skupin nemůžeme tento výsledek nikterak zobecňovat.

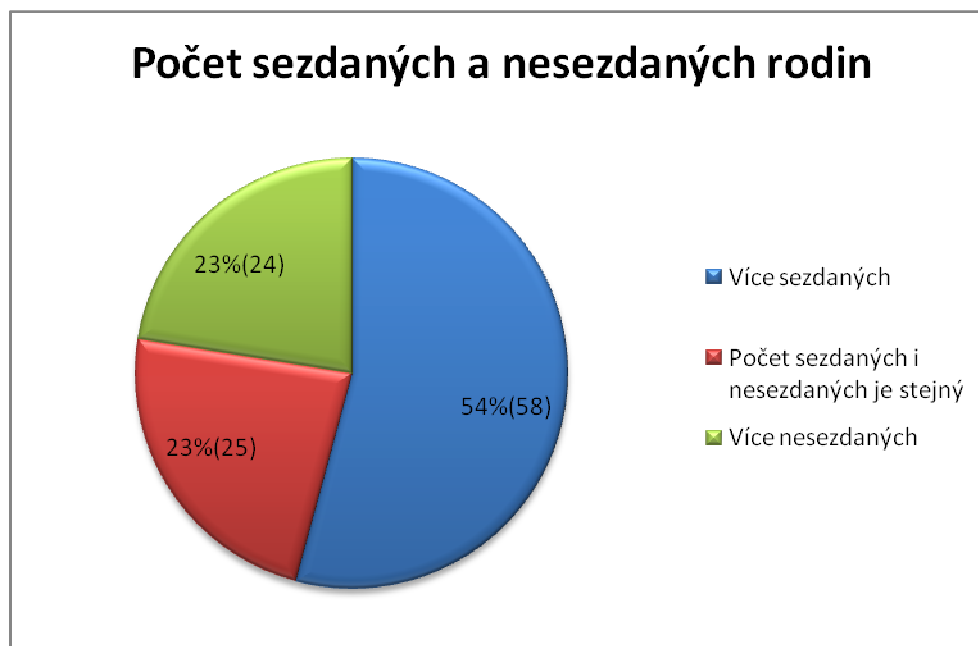
9. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jsou podle respondentů ve společnosti čtenější sezdané nebo nesezdané rodiny?

Tabulka 16 zahrnuje četnost odpovědí na otázku č. 10: **Domníváte se, že ve společnosti je více rodin sezdaných či nesezdaných?**

Tabulka 16: Domníváte se, že ve společnosti je více rodin sezdaných či nesezdaných?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST(%)
Více sezdaných	58	54,21
Počet sezdaných i nesezdaných je stejný	25	23,36
Více nesezdaných	24	22,43
CELKEM	107	100,00

Obrázek 9: Počet sezdaných a nesezdaných rodin.

Komentář: S četností 58 (54,21%) patří odpověď, že ve společnosti je více sezdaných rodin k nejpočetnějším. Hodnoty téměř totožné jsou u odpovědí, že je více nesezdaných rodin a že počet rodin sezdaných i nesezdaných je vyrovnán. Nesezdané rodiny zde chápeme spíše jako rodiny, které takto vznikají dobrovolně. Rodiny, které takto vznikají díky předchozímu rozvodu, sem neřadíme, přesto že se rozpadá v současnosti každé druhé manželství a nárůst těchto rodin je očekáván. Pokud se zabýváme pouze rodinami, které kohabitují dobrovolně bez předchozího sňatku, je jejich počet podstatně nižší než počet rodin sezdaných. A více než polovina respondentů tuto situaci správně vyhodnotila.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 9: Dle respondentů je ve společnosti více sezdaných rodin než nesezdaných.

10. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jak se liší souhlas s jednotlivými výroky, vztahujícími se k manželství a nesezdanému soužití, v závislosti na pohlaví?

Odpověď na tuto otázku získám vyhodnocením průměrných hodnot souhlasu s uvedenými výroky v závislosti na pohlaví. Tyto výroky, vztahující se k nesezdanému soužití a manželství, jsou zahrnuty v otázce č. 15 a 16. Míru souhlasu s výroky respondenti vyjadřovali na škále, zahrnující hodnoty 1 až 6, kdy hodnota 1 značila úplný souhlas a hodnota 6 naopak absolutní nesouhlas. Výsledky u žen uvádím pomocí průměrů a odchylek v tabulce 17 a 18. Výsledky u mužů zahrnuji do tabulky 19 a 20.

Výroky se vztahem k nesezdanému soužití:

- **1. Svatba je jen list papíru.**
- **2. Potřeba partnerské nezávislosti.**
- **3. Osobně bych raději volil/a raději manželství, ale přizpůsobím se rozhodnutí partnera.**
- **4. Manželství na zkoušku- otestuji si vztah.**
- **5. Jednodušší rozchod s partnerem.**

Výroky vztahující se k manželství:

- **1. Právní ošetření vztahu.**
- **2. Partner/ka je ten pravý/á, proto volím manželství.**
- **3. Nutnost rozvodu zabrání unáhlenému rozchodu.**
- **4. Manželství je vhodné prostředí pro výchovu dětí.**

Tabulka 17: Souhlas s výroky k nesezdanému soužití- ženy

VÝROK	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
1. Výrok	3,86	1,56
2. Výrok	3,75	1,48
3. Výrok	3,7	1,63
4. Výrok	3,57	1,64
5. Výrok	2,95	1,6

Tabulka 18: Souhlas s výroky k nesezdanému soužití- muži

VÝROK	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
1. Výrok	3,77	1,48
2. Výrok	3,39	1,43
3. Výrok	4,14	1,59
4. Výrok	3,86	1,64
5. Výrok	3,25	1,53

Komentář: Souhlas s jednotlivými výroky vztahujícími se k nesezdanému soužití se nijak výrazně u mužů a žen neliší. U všech výroků se průměrné hodnoty pohybují mezi hodnotou 3 až 4. Výsledkem je tedy spíše slabý nesouhlas se všemi výroky. U mužů se lehce vymyká výrok č. 3: Osobně bych raději volil raději manželství, ale přizpůsobím se rozhodnutí partnerky. U tohoto výroku muži vykazují mírně vyšší nesouhlas než ženy. Z toho vyplývá, že muži dotazovaní v mém výzkumu se méně ochotně volbě partnerky podřizují, ale tento fakt opět nemůžeme zobecňovat.

Tabulka 19: Souhlas s výroky k manželství- ženy

VÝROK	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
1. Výrok	1,95	1,05
2. Výrok	1,89	1,00
3. Výrok	2,97	1,36
4. Výrok	1,92	1,2

Tabulka 20: Souhlas s výroky k manželství- muži

VÝROK	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
1. Výrok	2,34	1,45
2. Výrok	2,55	1,58
3. Výrok	2,84	1,58
4. Výrok	2,20	1,44

Komentář: Souhlas s uvedenými výroky je vzhledem k výsledným průměrům opět velmi podobný u mužů i žen. Největší rozdíl v hodnotách průměrů, můžeme spatřit u výroku číslo 2: Partner/ka je ten pravý/á, proto volím manželství. Zde u mužů spatřujeme menší souhlas než u žen. Avšak u mužů byla častěji volena hodnota 6- úplný nesouhlas. U žen se hodnota 6 neobjevila ani jednou. Proto můžeme konstatovat, že muži se s tímto výrokiem natolik neztotožňují. Přesto podotýkám, že obě tyto hodnoty se pohybují v souhlasném stanovisku.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 10: Jak se liší souhlas s jednotlivými výroky vztahujícími se k manželství a nesezdanému soužití je uvedeno výše v komentářích, zásadní rozdíl v závislosti na pohlaví se však neprojevil.

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumný vzorek tvořilo 63 žen (58,88%) a 44 mužů (41,12%). Z rozdílu je patrné, že ženy byly oproti mužům, více svolnější k vyplnění dotazníku.

Z celkového počtu 107 respondentů se 44 (41,12%) jedinců nacházelo ve věkovém rozmezí 20-35 let, tato skupina tedy byla nejpočetnější. Nejméně respondentů se nacházelo ve věkové hranici 60 let a více, bylo to pouhých 5 (4,67%) dotazovaných. Tato skutečnost byla ovlivněna neochotou starších lidí ke spolupráci s vyplňováním dotazníků.

Většina, tedy 43 (40,19%) respondentů měla středoškolské vzdělání ukončené maturitou. Druhou nejpočetnější skupinu tvořili lidé se středoškolským vzděláním bez maturity a to 30 (28,04%) dotazovaných. Vysokoškolsky vzdělaných respondentů bylo 21 (19,63%). Respondentů s nejnižším, tedy základním vzděláním bylo 12 (11,21%). Pouze 1 (0,94%) z dotazovaných měl vyšší dobrané vzdělání. Tím musím konstatovat, že dotazníkové šetření zahrnuje jedince veškerých vzdělanostních vrstev.

Mezi dotazovanými se nejčastěji objevoval stav ženatý/ vdaná a to s četností 43 (40,19%). Nejméně bylo respondentů ve stavu vdovec/vdova, pouze 3 (2,80%) z celkového počtu 107. Nesezdaných soužití s plánem sňatku v budoucnu bylo 14 (13,08%) stejně jako jedinců single. Nesezdaných soužití bez plánu sňatku bylo 5, tedy 4,67% z celku. Otázkou zůstává, zda se jejich plány v budoucnu nezmění.

Nejpočetnější skupina 48 (44,86%) respondentů uvedla, že nemá žádné dítě. Počet dotazovaných se dvěma dětmi je 33 (30,84%). Jedinců s jedním dítětem bylo 15 (14,02%). Nejméně bylo dotazovaných se třemi a více dětmi, a to 11 (10,28%).

Z celkového počtu 107 dotazovaných je 59 respondentů (55,14%) věřících v Boha. Bez vyznání je 39 (36,45%) osob a věřících, ale ne v Boha je 9 (8,41%) osob. Nadpoloviční většina dotazovaných věří v Boha, tento jev přisuzují skutečnosti, že Jihomoravský kraj patří ke krajům s největší četností právě věřících lidí.

Odpovědi na výzkumné otázky jsou:

Odpověď na výzkumnou otázku č. 1: Jako nejčastější důvod nesezdaného soužití namísto manželství respondenti uvádějí finanční náklady na svatbu, finanční důvody (příspěvky na dítě...) a pocit volnosti.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 2: Náhled na nesezdané rodiny se v závislosti na pohlaví nijak zásadně neliší.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 3: Dle respondentů přispívá společnost ke vzniku nesezdanosti.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 4: Některé z uvedených společenských jevů přispívají vzniku nesezdanosti. Které jevy a jak uvádím u výzkumné otázky v komentáři.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 5: Dle respondentů nesezdanost nijak významně neovlivňuje základní rodinné funkce.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 6: Dle respondentů existuje částečný vztah mezi vírou a náhledem na nesezdanost. Mírně negativněji je nesezdanost vnímána zejména u věřících lidí, což bylo předpokládáno.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 7: Odpověď na tuto výzkumnou otázku můžeme spatřit v tabulce či v komentáři.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 8: Určitý vztah mezi náhledem na nesezdanost u respondentů a jejich věkem existuje. Avšak vzhledem k nerovnoměrnému rozčlenění jednotlivých věkových skupin, nemůže tento výsledek nijak zobecňovat.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 9: Dle respondentů je ve společnosti více sezdaných rodin než nesezdaných.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 10: Jak se liší souhlas s jednotlivými výroky vztahujícími se k manželství a nesezdanému soužití je uvedeno výše v komentářích, zásadní rozdíl v závislosti na pohlaví se však neprojevil.

5.1 Doporučení pro praxi

Na základě výsledků výzkumu bych navrhovala nějakým způsobem změnit přístup k příspěvkům na dítě u nesezdaných párů. Protože právě výše příspěvků na dítě se jeví jako značně rozhodující při volbě mezi manželstvím a nesezdaným soužitím. Určité zvýhodnění, ať už finanční či morální by bylo vhodné i pro mladé novomanžele. Výzkum posloužil zejména k ujasnění názoru na nesezdané rodiny. Což považuji jako přínos zejména pro mou osobu, širší pohled veřejnosti byl předmětem mého zájmu.

ZÁVĚR

Nesezdané rodiny jsou v současnosti často vyskytující se jevem. Přesto post manželství zůstává zachován a většina nesezdaných soužití se po čase uchyluje ke vstupu do manželského svazku. Přesné evidence těchto rodin neznáme, položky v dotazníku ke sčítání lidí, domů a bytů jsou v tomto ohledu nedostačující. Jiné výzkumu zase nezahrnují celý stát. Nárůst těchto rodin je patrný, zejména z důvodu častých rozvodů a následného soužití jedinců s novými partnery a jejich společnými dětmi, bez potřeby uzavírat nový sňatek.

Počet nesezdaných soužití je vyšší u mladých generací lidí, ale ve valné většině končí takové soužití nakonec sňatkem. Zda dojde k pokračování nárůstu rodin žijících bez manželství či nastane útlum, je otázkou pouhé spekulace. Zda to tak bude, či ne ukáže až čas.

Nicméně z provedeného výzkumného šetření vyplývá, že největší překážkou před vstupem do manželství jsou vyšší příspěvky na děti u nesezdaných rodin a nedostatečné finanční prostředky na svatbu. V neposlední řadě také pocit volnosti, který jedinci, jež nevstupují do manželství, mohou pociťovat.

Naprostá většina dotazovaných se domnívá, že stav současné společnosti přispívá vzniku nesezdanosti a to zejména vlivem těchto vyšších příspěvků pro svobodné matky, jichž mnozí zneužívají, alespoň z pohledu veřejnosti. Vliv na tento jev má podle dotazovaných i větší tolerance společnosti k nesezdaným. Společnost nevyžaduje striktně vstup do manželského svazku. Postavení ve společnosti již není závislé na skutečnosti, zda je jedinec ženatý/ vdaná či ne. Narůstající emancipace žen má na této skutečnosti zajisté také svůj podíl.

Nesezdané soužití možná skýtá výhodu v možnosti získání vyššího příspěvku na dítě, avšak toto soužití obnáší také řadu negativ z právního hlediska. Zejména v oblastech případného dělení majetku při rozchodu, apod.

Všeobecný postoj k nesezdaným rodinám vyplývající z mého výzkumu je spíše kladný. Výskyt jedinců, kteří s tímto soužitím nesouhlasí, považuji za spíše ojedinělý. Předem stanovený cíl mého výzkumu byl splněn. Navázat na mou bakalářskou práci bych mohla případně v diplomové práci, kde bych se zaměřila hlouběji na partnerská soužití nesezdaných párů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ, 2007. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-273-7.

GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.

HLADÍK, Jakub, 1996. *Společenské vědy v kostce*. Havlíčkův Brod: Fragment. ISBN 80-7200-044-6.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.

DE SINGLY, Francois, 1999. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-249-1.

KRATOCHVÍL, Stanislav, 2009. *Manželská a párová terapie*. Praha: Portál. ISBN 978-7367-646-9.

KRAUS, Blahoslav, 2001. *Člověk – prostředí – výchova : k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.

KIMPLOVÁ, Tereza, 2008. *Základy psychologie manželského a rodinného soužití*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7368-619-2.

MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON. Vyd. 3. ISBN 80-86429-19-9.

MATOUŠEK, Oldřich, 2008. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-368-0.

MOŽNÝ, Ivo, 2000. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-624-1.

MOŽNÝ, Ivo, 2008. *Rodina a společnost*. 2. upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-86429-87-8.

RABUŠIČ, Ladislav, 2001. *Kde ty všechny děti jsou?* Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-01-6.

RENZETTI, Claire M. a Daniel J. CURRAN, 2005. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0525-2.

SOBOTKOVÁ, Irena, 2007. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. Vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-250-8.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-71783-08-0.

VESELÁ, Renata, 2003. *Rodina a rodinné právo : historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-86432-48-3.

JINÝ ZDROJ- ČASOPIS:

PROKOP, David. Proč se nevezmou? *Psychologie dnes*. 2012, č.2, s. 24-25. ISSN 1212-9607.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Pohlaví

Tabulka 2: Věk

Tabulka 3: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 4: Máte dítě/ děti?

Tabulka 5: Jaký je podle vás nejčastější důvod pro nesezdané soužití namísto manželství?

Tabulka 6: Uveďte prosím, jak nahlížíte na nesezdané rodiny.

Tabulka 7: Srovnání průměrů a odchylek u mužů a žen

Tabulka 8: Přispívá podle vás stav současné společnosti vzniku nesezdaných rodin?

Tabulka 9: Jak podle vás následující jevy ve společnosti přispívají vzniku nesezdanosti?

Tabulka 10: Zaznačte prosím na uvedené škále, jak podle vás nesezdanost ovlivňuje uvedené funkce rodiny.

Tabulka 11: Jste věřící?

Tabulka 12: Vztah víry k náhledu na nesezdané rodiny

Tabulka 13: Jaký je váš současný rodinný stav?

Tabulka 14: Uveďte, jaká jsou pozitiva a negativa vašeho současného rodinného vztahu.

Tabulka 15: Vztah mezi věkem a náhledem na nesezdané rodiny.

Tabulka 16: Domníváte se, že ve společnosti je více rodin sezdaných či nesezdaných?

Tabulka 17: Souhlas s výroky k nesezdanému soužití- ženy

Tabulka 18: Souhlas s výroky k nesezdanému soužití- muži

Tabulka 19: Souhlas s výroky k manželství- ženy

Tabulka 20: Souhlas s výroky k manželství- muži

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Pohlaví.

Obrázek 2: Věk.

Obrázek 3: Nejvyšší dosažené vzdělání.

Obrázek 4: Máte dítě/ děti?

Obrázek 5: Nejčastější důvody nesezdanosti.

Obrázek 6: Přispívá společnost vzniku nesezdanosti?

Obrázek 7: Jste věřící?

Obrázek 8: Současný rodinný stav.

Obrázek 9: Počet sezdaných a nesezdaných rodin.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Anna Konečná a jsem studentkou oboru sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a obracím se na Vás s žádostí o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník bude sloužit jako podklad pro vypracování mé bakalářské práce. Dotazník je zcela **anonymní** a zjištěné informace použiji pouze pro výše zmíněné výzkumné účely. Zajímá mě Váš názor na nesezdané rodiny.

Nesezdaná rodina je zde chápána jako dvojice partnerů žijící v jedné domácnosti a vychovávající společné dítě/ děti za absence sňatku.

Dotazník prosím zodpovězte, pokud splňujete tato kritéria:

- Jste plnoletý/á
- Bydlíte v Jihomoravském kraji

Děkuji za Váš čas.

1. Věk

- a) 18-20 let
- b) 20-35 let
- c) 35- 45 let
- d) 45-60 let
- e) 60 let a více

2. Pohlaví

- a) muž
- b) žena

3. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) středoškolské bez maturity
- c) středoškolské s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

4. Jste věřící?

- a) ano, věřím v Boha
- b) ano jsem věřící, ale ne v Boha
- c) ne, jsem ateista (nevěřící)

5. Máte dítě/děti?

- a) ano, mám 1 dítě
- b) ano, mám 2 děti
- c) ano, mám 3 a více dětí
- d) nemám žádné dítě

6. Jaký je váš současný rodinný stav?

- a) mám partnerku/partnera, ale zatím žijeme odděleně
- b) nesezdané soužití (žiji s partnerem/kou a v budoucnu sňatek neplánujeme)
- c) nesezdané soužití (žiji s partnerem/kou, ale v budoucnu plánujeme sňatek)
- d) ženatý/vdaná
- e) rozvedený/rozvedená
- f) single (sám/sama bez partnera, doposud bez sňatku)
- g) vdovec/vdova

7. Pokud jste ženatý/vdaná, uveďte, prosím, jak dlouho

(pokud nejste ženatý/vdaná přeskočte, prosím, tuto otázku)

- a) 0-5 let
- b) 5-15 let
- c) 15-25 let
- d) 25 let a více

8. V jakém rodinném stavu byli vaši rodiče v době, kdy jste s nimi žil/a ve společné domácnosti?

(pokud s nimi stále žijete, uveďte jejich současný rodinný stav)

- a) rodiče byli manželé a žili společně v jedné domácnosti
- b) rodiče byli manželé, ale nežili spolu v jedné domácnosti
- c) rodiče nebyli sezdaní, ale žili společně v jedné domácnosti
- d) rodiče nebyli sezdaní a nežili společně v jedné domácnosti
- e) rodiče byli sezdaní, ale rozvedli se
- f) jiné (uveďte)_____

9. Jaký je podle vás nejčastější důvod pro nesezdané soužití namísto manželství?

(označit můžete i více odpovědí)

- a) finanční náklady na svatbu
- b) finanční důvody (příspěvky na dítě...)
- c) pocit volnosti
- d) manželství je pro nesezdané přežitkem („pouze list papíru“)
- e) strach z případných rozvodových tahanic
- f) špatná zkušenost z předchozího vztahu
- g) špatná zkušenost v původní rodině jedince
- h) jiný důvod:_____

10. Domníváte se, že ve společnosti je více rodin sezdaných či nesezdaných?

- a) více sezdaných
- b) více nesezdaných
- c) domnívám se, že počet rodin sezdaných i nesezdaných je stejný

11. Zakroužkujte, prosím, na vyobrazené škále, jak podle vás nesezdanost ovlivňuje uvedené funkce rodiny(1-maximální vliv, 6- žádný vliv)

- materiální a ekonomická funkce (finanční zabezpečení, materiální potřeby...)
maximální vliv- 1 2 3 4 5 6- žádný vliv
- výchovná funkce (formování postojů, sociální role, způsoby komunikace...)
maximální vliv- 1 2 3 4 5 6- žádný vliv
- emocionální funkce (potřeba zázemí, podpory, sdílení zážitků...)
maximální vliv- 1 2 3 4 5 6- žádný vliv
- biologická a reprodukční funkce (zdravý vývoj dítěte, zachování lidského rodu ...)
maximální vliv- 1 2 3 4 5 6- žádný vliv

12. Přispívá podle vás stav současné společnosti ke vzniku nesezdaných rodin?

- a) ano
- b) ne

13. Zaznačte, prosím, na uvedené škále, zda podle vás následující jevy ve společnosti přispívají vzniku nesezdanosti (1- zcela ano, 6- vůbec ne)

- Vzrůstající finanční nezávislost žen
ano, zcela přispívají - 1 2 3 4 5 6- vůbec nepřispívají
- Plánované rodičovství (kdy mít dítě, antikoncepce...)
ano, zcela přispívají - 1 2 3 4 5 6- vůbec nepřispívají
- Vyšší příspěvky na dítě v nesezdaných rodinách
ano, zcela přispívají - 1 2 3 4 5 6- vůbec nepřispívají
- Větší tolerance společnosti k nesezdaným rodinám (manželství není společností striktně vyžadováno; postavení ve společnosti není závislé na skutečnosti, zda je jedinec ženatý/vdaná)

ano, zcela přispívají - 1 2 3 4 5 6- vůbec nepřispívají

- Náboženská příslušnost (tradiční hodnoty věřících)

ano, zcela přispívají - 1 2 3 4 5 6- vůbec nepřispívají

- Obavy z nezvládnutí role manžela/ky (ztráta nezávislosti...)

ano, zcela přispívají- 1 2 3 4 5 6- vůbec nepřispívají

14. Uved'te, prosím, jak nahlížíte na nesezdané rodiny.

pozitivně- 1 2 3 4 5 6- negativně

zdůvodněte, prosím, vaši odpověď _____

15. Nesezdané soužití – uved'te, na kolik souhlasíte s uvedenými výroky, které se vztahují k nesezdanému soužití:

1. Svatba je jen list papíru.

ano, zcela souhlasím - 1 2 3 4 5 6- vůbec nesouhlasím

2. Potřeba partnerské nezávislosti.

ano, zcela souhlasím - 1 2 3 4 5 6- vůbec nesouhlasím

3. Osobně bych volil/a raději manželství, ale přizpůsobím se rozhodnutí partnera.

ano, zcela souhlasím - 1 2 3 4 5 6- vůbec nesouhlasím

4. Manželství na zkoušku – otestuji si vztah.

ano, zcela souhlasím - 1 2 3 4 5 6- vůbec nesouhlasím

5. Jednodušší rozchod s partnerem.

ano, zcela souhlasím - 1 2 3 4 5 6- vůbec nesouhlasím

16. Manželství – uveďte, na kolik souhlasíte s uvedenými výroky, které se vztahují k manželství:

1. Právní ošetření vztahu.

ano, zcela souhlasím - 1 2 3 4 5 6- vůbec nesouhlasím

2. Partner/ka je ten pravý/á, proto volím manželství.

ano, zcela souhlasím - 1 2 3 4 5 6- vůbec nesouhlasím

3. Nutnost rozvodu zabrání unáhlenému rozchodu.

ano, zcela souhlasím - 1 2 3 4 5 6- vůbec nesouhlasím

4. Manželství je vhodné prostředí pro výchovu dítěte.

ano, zcela souhlasím - 1 2 3 4 5 6- vůbec nesouhlasím

17. Uveďte, prosím, jaká jsou pozitiva a negativa vašeho současného rodinného stavu:

Pozitiva:

Negativa:
